

Priročnik o porabi dobrin Awake

EUROPEAN
COMMISSION

© European Union, 2011
Reproduction is authorised provided the source is acknowledged

Učinkovito izrabljanje virov. Tvoje odločitve lahko spremenijo svet.
Pridruži se Generation Awake, generationawake.eu

 **TVOJE ODLOČITVE LAHKO
SPREMNJO SVET**

Priročnik o porabi dobrin Awake

Kaj je učinkovita uporaba virov	3
Generation Awake	4
EU v akciji	4
Zrak	6
Voda	8
Prst	12
Minerali	13
Les/drevesa	14
Biotska raznovrstnost	15
Odpadki	18
Ponovna uporaba	20
Recikliranje	21
Transport/turizem	22
Energetska učinkovitost	24
Čezmerna poraba	26

Varujmo okolje, ne tiskajmo po nepotrebem.

Kaj je učinkovita poraba virov

Kaj je učinkovita poraba virov

Naša prihodnost je odvisna od tega, kako zdaj uporabljamo vire.

Ker si tako zelo želimo izboljšati svoj življenjski standard, porabimo preveč, ne da bi pomislili na posledice. Pozabljamo na vpliv svojega vedenja na naravne vire, kot so voda, rodovitna prst, čist zrak in biotska raznovrstnost. Vse to ima svojo ceno: viri postajajo vse bolj omejeni, naša prihodnja dobrobit pa ogrožena.

Učinkovita izraba virov pomeni, da vire uporabljamo trajnostno – da več postorimo z manjšimi sredstvi in znižamo vpliv na okolje. To pomeni, da se pravilno odločimo in si zagotovimo kakovostno življenje, ne samo za današnje, temveč tudi za prihodnje generacije.

Učinkovitejša raba naravnih virov je edini način, da dosežemo zdravje, bogastvo in dobrobit, ki si jih vsi želimo. Da začnemo učinkovito izrabljati vire, pomeni, da spremenimo način razmišljanja in vedenjske vzorce ter upoštevamo, kako naše izbire vplivajo na naravne vire. To ne pomeni, da porabimo manj – to pomeni, da porabimo drugače.

Zakaj moramo učinkovito izkoriščati vire?

Že nekaj desetletij izkoriščamo omejene vire Zemlje precej hitreje, kot se lahko obnovijo. S tem zelo obremenjujemo naš planet. Samo v 20. stoletju smo 12-krat povečali porabo fosilnih goriv, do konca stoletja pa smo izčrpavali 34-krat več virov različnih naravnih snovi. Samo v Evropi gospodarstvo porabi 16 ton materiala na osebo na leto – od tega 6 ton na osebo postanejo odpadki, in polovica tega še vedno gre na smetišča. Vsako leto zavrzemo 180 kilogramov še užitne hrane na osebo.

Trendi kažejo, da viri ne bodo več poceni in v izobilju. Naraščajoči stroški surovin in mineralov silijo podjetja, da se temu prilagajajo, njihova redkost in nihanje cen pa obremenjujeta gospodarstvo. Viri mineralov, kovin in energije so ogroženi, enako kot viri rib, lesa, vode, rodovitne prsti, čistega zraka, biomase in biološke raznovrstnosti.

Poleg tega ocenjujejo, da bi lahko do leta 2050 svetovno povpraševanje po hrani, krmilih in vlaknih naraslo za 70 odstotkov. To je za večje ekosisteme sveta zelo skrb vzbujajoče: 60 odstotkov ekosistemov, ki pomagajo proizvajati te vire, je že oslabljenih ali pa se uporabljajo netrajnostno. Če bomo vire še naprej tako izkoriščali, bomo za preživetja do leta 2050 potrebovali več kot dva planeta.

Raziskave kažejo, da naše življenjske navade negativno vplivajo na naravno okolje: naše stanovanjske navade, transport in prehrana so krivi za več kot 80 odstotkov negativnega vpliva na okolje, zato moramo na teh področjih najodločnejše ukrepati.

Kaj pa lahko storimo? In predvsem – kako?

Spremeniti moramo način razmišljanja in dela. Vire moramo uporabljati bolj racionalno, in če je le mogoče, jih moramo znova uporabiti ali reciklirati, ovrednotiti tiste, ki nimajo določene cene, in uporabljati alternativne vire, ki manj onesnažujejo. Za porabnike to pomeni, da morajo znova razmisliti o svojih navadah, se pogosteje vprašati, od kje je prišel izdelek in kako je bil proizveden, se izogibati ustvarjanju odpadkov, izbirati trajnostne izdelke in storitve, pazljiveje prebirati oznake, vnovično uporabljati in reciklirati ter sproščati prostor za naravo.

Začnemo lahko z vsakodnevnimi majhnimi rečmi.

Če bi uravnotežili prehrano tako, da bi bilo v njej manj mesa in mlečnih izdelkov, bi lahko pomagali bolje zaščititi biološko raznovrstnost in manj obremenjevali zemljo. Poskusi zmanjšati odpadke tako, da nakupuješ previdneje in uporabiš ostanke. Energijo doma lahko prihraniš tako, da odpraviš preprih skozi slabo zatesnjena vrata in okna ter da nastaviš termostat. Če moraš vsako leto zamenjati mobilnik, ga pravilno odvrzi, saj vsebuje drage kovine, ki se lahko reciklirajo.

To je le nekaj stvari, ki jih lahko naredimo, da zmanjšamo odpadke in uporabimo manj naravnih virov – ter pogosto prihranimo denar. Zavedati se namreč moramo, da vsi živimo na istem planetu in da lahko reči spremenimo, če naredimo vsak svojo malenkost.

Oblikovalci politike lahko z lastnimi dejanji postanejo vzor pametne porabe. Poleg tega morajo vzpostaviti pravni in finančni okvir, ki promovira in nagraduje učinkovito porabo virov ter porabnikom ponuja informacije, ki jih potrebujejo, da bi podprli predlagano spremembo vedenjskega vzorca. Potrebujemo tudi trajnostni, dolgoročni pristop k transportu, infrastrukturi in uporabi zemljišč.

Podjetja lahko to priložnost uporabijo kot svojo prednost. Večja učinkovitost lahko zniža stroške. Trajnostni izdelki in nove storitve odpirajo nova tržišča. Inovacije lahko povečajo konkurenčnost in ustvarijo nova delovna mesta.

To je izziv, vendar ga zaenkrat ni nujno sprejeti. Kaj bi torej raje videli: da se s težavo spopravimo kasneje ali da začnemo že danes živeti tako, da učinkoviteje porabljamo vire?

Generation Awake

Tvoje odločitve lahko spremenijo svet. Ali želiš živeti polno življenje, hkrati pa spoštovati naravo? Potem je Prebujena generacija prava stvar zate. Treba se je zavedati posledic, ki jih ima izbiranje pri nakupovanju in porabljanju dobrin za naravne vire Zemlje. Ko se pridružiš Prebujeni generaciji, se zaveš, da tvoje odločitve ne spreminjajo le tvojega sveta, temveč spreminjajo tudi ves planet. Kako? Ker je vse v življenju posledica odločitev, je treba iz dneva v dan sprejemati pametne odločitve, ki upoštevajo okolje in lahko bistveno izboljšajo tvoje življenje in življenje tvoje družine ter prijateljev. Za začetek boš s tem prihranil denar in izboljšal svoj življenjski slog, pomagal pa boš tudi gospodarstvu. Poleg tega bolj premišljene potrošniške odločitve prispevajo k bolj zdravemu življenju v sozvočju z naravo v tvojem mestu, državi, v Evropi in na planetu. Oglej si pobude Evropske unije in spoznaj, kako tvoje odločitve bistveno vplivajo na kakovost tvojega življenja in življenja na planetu na sploh.

EU v akciji

EU v akciji

Dobra novica je, da napredujemo. Naše vode in zrak so precej čistejši, kot so bili pred nekaj desetletji, in zaščitene je več evropske narave kot kadarkoli prej. Sedaj se EU usmerja k temu, da bi evropska ekonomija pri porabi virov postala učinkovitejša z novo politiko, ki bo aktivirala podjetja, industrijo in posamezne porabnike.

Veliko teh idej lahko najdeš v dokumentu Načrt za Evropo, ki učinkoviteje izrablja vire. V njem so opredeljeni trajnostni svet, ki ga potrebujemo, in naloge, ki jih moramo uresničiti, da do tja pridemo. Določeni so ukrepi, ki jih morajo oblikovalci politike sprejeti, da bo naš svet učinkoviteje izkoriščal vire, in postavljeni mejniki na poti za dosego tega cilja.

Učinkovita raba virov je tudi bistveni del programa Evropa 2020, strategije Evropske unije za pametno in trajnostno gospodarstvo, ki bo vključilo vse države EU. Leta 2011 so bile objavljene številne pobude na ravni EU, ki prispevajo k ciljem te politike, vključno z ukrepi za transport in energijo, in k povečujejo osveščenost za učinkovitejšo rabo nezadostnih virov in bolj trajnostno rabo dobrin.

<http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe/>

Od vlad posameznih držav se zahtevajo lastni prispevki. EU bo pomagala uvajati nove gospodarske tehnologije za proizvodnjo blaga z učinkovito porabo virov, tako da jih bo spodbujala in nagrajevala. Konkretni ukrepi se izvajajo ali pa bodo kmalu sledili.

Navajamo nekaj primerov, kako EU ščiti naravne vire.

Politika, ki ohranja naravne vire

Vsi vemo, da je treba vlagati v proizvodnjo energije z nizkimi emisijami ogljikovega dioksida, ki ne zahtevajo veliko virov in ne zasedejo veliko zemljišča. Preberi v dokumentu Načrt Komisije za gospodarstvo z nizko emisijo ogljikovega dioksida do leta 2050, kako za naslednja desetletja sektorji, odgovorni za večino emisij v Evropi – elektrarne, industrija, transport, nizka in visoka gradnja ter kmetijstvo – predvidevajo, da bo narejen prehod na gospodarstvo z nizko emisijo ogljikovega dioksida. http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/index_en.htm

Glej Načrt za gospodarstvo z nizko emisijo ogljikovega dioksida, kako se Energetski načrt 2050 osredotoča na znižanje emisij toplogrednih plinov znotraj Unije s ciljem, doseči od 80- do 95-odstotno znižanje emisij znotraj EU do leta 2050.

http://ec.europa.eu/energy/index_en.htm

Ali si resno preišljeval o tem, kako zelo pomembna je biotska raznovrstnost za naš ekosistem in naš obstoj? Ali pa o tem, kako biotska raznovrstnost postopno upada? Cilj strategije za biotsko raznovrstnost je ustaviti to upadanje. Do leta 2050 bosta biotska raznovrstnost v EU in njena pomembnost za ekosistem – naravni kapital – zaščiteni, ovrednoteni in ustrezno obnovljeni.

http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

Zelo skrb vzbujajoče je, da se Evropa zanaša na uvožene surovine in energijo. Spoznaj Načrt za Evropo, ki učinkovito izrablja vires, priporoča povečevanje produktivnosti virov in neodvisnost gospodarske rasti od porabe virov, da se izboljša konkurenčnost Evrope in zmanjša naša odvisnost od uvoza, naš naravni kapital pa se bolje zaščiti.

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/

Ali veš, da so evropski javni organi glavni porabniki? Vsako leto porabijo približno 2 bilijona evrov, kar ustreza približno 17 odstotkom evropskega BDP. Če bi s to kupno močjo izbirali storitve in dobrine z nižjim vplivom na okolje, bi lahko pomembno vplivali na trajnostno porabo in proizvodnjo. Spoznajte več o zelenih javnih naročilih (GPP):

http://ec.europa.eu/environment/gpp/what_en.htm

Zakonodaja za zaščito naravnih virov

Ali veš, da se je 60 odstotkov storitev, ki jih izvajajo ekosistemi Zemlje, v zadnjih 50 let poslabšalo. Številne redke in občutljive vrste ptic so ogrožene in jim grozi izumrtje. Spoznaj, kako direktiva o pticah vzdržuje populacijo divjih ptic v Evropi in ščiti mokrišča, ki so mednarodnega pomena. http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

Izguba biotske raznovrstnosti lahko oslabi ekosistem in ga naredi bolj občutljivega. Želiš izvedeti, kako Komisija obnavlja oslABLJENE ekosisteme? Evropsko omrežje (posebnih varstvenih območij) Natura 2000 je v središču politike na področju narave in biotske raznovrstnosti v EU. To omrežje, ki se razprostira po vsej EU, je bilo vzpostavljeno, da bi zagotovili dolgoročno preživetje najdragocenejših in najbolj ogroženih vrst ter življenjskega prostora. S tem se zagotavlja, da bo prihodnje upravljanje trajnostno tako ekološko kot ekonomsko. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

Spoznaj, kako Direktiva o življenjskem prostoru obnavlja evropsko zaščiteni življenjski območje in vrste ter pomaga ustvariti nepretrgano evropsko omrežje zaščitenih območij. http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm

Vsi vemo, da je voda ključna za življenje in da spremembe podnebja omejujejo dostop do čiste pitne vode. Spoznaj, kako okvirna direktiva o vodah (WFD) in informacijski sistem o vodah za Evropo (WISE) pripomoreta k zaščiti vseh vodnih sistemov pred ekološko škodo. WISE je pot do informacij o evropskih vodah.

http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html

<http://www.water.europa.eu/>

Spodbude, ki ženejo državljanke k dejanju.

Ekološka oznaka omogoča porabnikom pametno izbiranje. Spoznaj, kako ta prostovoljni program spodbuja podjetja, da tržijo izdelke in storitve, ki so prijaznejši do okolja. Porabniki lahko te izdelke prepoznajo po nalepki EU z rožico. Uporaba evropske ekonalepke se hitro povečuje, saj je simbol, ki mu porabniki lahko zaupamo.

<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

Že majhna spodbuda lahko pomeni veliko. Zato program LIFE, ki je instrument, s katerim EU zagotavlja sredstva za okolje, sofinancira pilotske ali predstavitvene projekte, ki navdušujejo ljudi za »zeleno razmišljanje«. Od začetka obstoja leta 1992 je LIFE sofinanciral več kot 3000 projektov po celotni EU in prispeval približno 2,2 milijardi EUR za zaščito okolja. <http://ec.europa.eu/environment/life/about/index.htm>

Spoznaj nekatere praktične ukrepe za učinkovito izrabo virov, ki so bili uvedeni v EU s podporo programa LIFE: http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/resource_efficiency.pdf

Za raziskave in inovacije potrebujemo ustrezne spodbude. Preberi, kako poskuša Akcijski načrt za okoljske tehnologije (ETAP) uvesti ekološke inovacije v vsakodnevno življenje ljudi po vsej Evropi. Ta načrt pokriva širok razpon dejavnosti, ki promovirajo ekološko inovacijo in uporabo okoljevarstvenih tehnologij, kjer je njihova uporaba manj škodljiva za okolje kot druge tehnologije.

http://ec.europa.eu/environment/etap/index_en.htm

Napredek je dober, a njegovo merjenje je prav tako pomembno. V pomoč pri tem je Evropska shema za ekološko upravljanje in revizije (EMAS), orodje, ki pomaga organizacijam, da ocenijo, poročajo in izboljšajo svojo okoljevarstveno učinkovitost. Tako pridobijo kredibilnost in transparentnost, hkrati pa jih uspeh spodbuja, da se dodatno potrudijo.

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

Če hočemo zares spremeniti način mišljenja, moramo spremeniti orodja, s katerimi merimo učinkovitost v gospodarstvu. To pomeni, da moramo razumeti, da so družbeni in okoljevarstveni podatki enako pomembni kot ekonomski in finančni. Konec koncev je dobra statistika veliko cenejša od napačnih odločitev. Več o tem preberite v pobudi Preseganje BDP.

<http://www.beyond-gdp.eu/>

Vsi vemo, kako dragocen je čist zrak. Evropski teden mobilnosti je en način, kako Evropska komisija pomaga zmanjšati izpuste onesnaževalcev. To je kampanja za večjo ozaveščenost in za promoviranje uporabe javnega prevoza, kolesarjenja in hoje ter za spodbujanje evropskih mest, da bolj uporabljajo te načine transporta in vlagajo v novo infrastrukturo.

<http://www.mop.gov.si/>

Želiš vedeti več o okoljevarstveni politiki EU in svetu okrog nas?

V reviji Okolje za Evropejce preberite novice, poglede, analize in informacije. Revija je brezplačna in je na voljo v 13 jezikih EU. Naročite se tu: http://ec.europa.eu/environment/maillingregistration/main/mailling_reg.cfm

Na koncu si kot znanstveno ozadje oglej poročilo evropske Agencije za okolje SOER 2010. V tem poročilu sta izčrpna ocena trenutnega stanja okolja v Evropi in pogled na to, kako bi lahko globalni megatrendi prizadeli okolje v prihodnosti.

<http://www.eea.europa.eu/soer>

Zrak

Čist zrak je ena najosnovnejših človeških potreb. A kakovost zraka ogrožajo aktivnosti, kot so vožnja z avtomobili, sežiganje fosilnih goriv in živinoreja, saj onesnažujejo ozračje z izpusti škodljivih toplogrednih plinov, kot sta ogljikov dioksid in metan. S preprostimi ukrepi, na primer da več hodimo, uporabljamo obnovljive vire energije in jemo manj mesa, lahko zmanjšamo škodo, ki jo povzročamo ozračju.

Barva

Je tvoja barva zelena?

V Evropi je na milijone navdušencev nad metodo »naredi si sam«. Vsako leto porabijo milijarde evrov za les, barvo, lake in druge materiale za tovrstne projekte. Svoj vpliv na okolje lahko zmanjšaš tako, da materiale uporabiš znova, preveriš, da je tvoj les iz trajnostnega vira, in da kupiš bolj zeleno barvo. Predvsem pri barvah pride do velikih prednosti za okolje, če slediš preprostim pravilom. Ko izbiraš barvo, končni premaz za les ali zaščitno sredstvo, poišči tiste z najmanjšim vplivom na okolje. Premisli, koliko boš potreboval, in ne kupi preveč, saj veliko barve, ki jo ljudje kupijo, ostane neporabljene in konča kot problematičen odpadke. Če imaš možnost, izberi izdelek brez oznake za nevarnost na nalepki (v večini držav je to črn simbol na oranžnem ali rumenem ozadju z opisom nevarnosti). »Naravne« ali »povsem naravne« barve, mlečne barve in apno pogosto vsebujejo manj škodljivih snovi kot običajne barve, nekateri proizvajalci pa ponujajo celo reciklirano barvo. Pri notranjih barvah bodi pozoren na evropsko ekološko oznako. To pomeni, da manj vpliva na okolje.

Kolo

Koliko izpustov CO₂ prihraniš, ko uporabiš kolo?

Če bi dovolj ljudi začelo uporabljati dvokolesnike namesto štirikolesnikov, bi bil učinek na izpuste CO₂ ogromen. In razvoj gre prav v to smer.

Verjetno si že opazil/-a, da vse več ljudi v tvojem mestu kolesari. Lani je bilo v Veliki Britaniji 1,3 milijona več kolesarjev, tako da je kolesarjev tam zdaj že 13 milijonov (kar je 27 odstotkov prebivalstva). Od teh novih kolesarjev jih kolo redno ali pogosto uporablja 500.000.

Ne glede na to, ali s kolesom greš na delo ali na njem samo uživaš, je prednosti ogromno. Kot prvo je kolesarjenje seveda odličen način za ohranjanje kondicije. Hkrati s tem prispevaš k bolj zdravemu in čistemu okolju z manj onesnaženega zraka ter sprostiš prometno obremenitev na cestah. Poleg tega je to precej cenejši in preprostejši način prevoza, saj se na kolesu izogneš zastojem in stroškom goriva. Nedvomno je kolesarjenje zelo učinkovita poraba virov.

Bi želel/-a biti še bolj ekološko osveščen/-a? Če še nisi kupil/-a kolesa, zakaj ne bi kupil/-a rabljenega? Čeprav priljubljenost kolesarjenja znižuje izpuste ogljikovega dioksida in ustvarja okolju prijaznejšo družbo, je to navdušenje povzročilo tudi velik porast števila nezaželenih koles. Stara kolesa pogosto končajo na odpadu, čeprav je v njih ogromno materialov, ki jih je mogoče reciklirati, kot sta aluminij in guma, zato so kot odpadek še vedno uporabni.

Če kupuješ novo kolo, kupi trpežno – in pazi nanj. Ogromno koles kupimo z dobrim namenom, da bomo z njimi kolesarili na delo, nato pa jih pustimo, da zarjavijo. To ni dobra poraba virov. Kaj če bi si kolo za nekaj tednov izposodil/-a in najprej poskusil/-a, kako ti gre? Ko boš navdušen/-a nad kolesarjenjem, pa si le kupiš rabljeno ali celo novo kolo.

Računalnik

Zakaj bi ti moral šef pogosteje svetovati, da delaš od doma?

Ker je to boljše za okolje. Vsi vemo, da prevoz povzroča onesnaženje. A ne samo to, tudi porablja vires – samo pomislite na obrabo cest in ves tisti material, ki je potreben, da jih popravijo.

Seveda se nekateri moramo voziti v službo, a kolikim od nas tega ni treba? Poleg tega se vsi hočemo izogniti jutranji in popoldanski prometni konici. Si vedel, da počasna vožnja v koloni skoraj podvoji porabo goriva? Da niti ne omenjamo dodatnih izpustov, ki pri tem nastanejo.

Če lahko greš v službo peš ali s kolesom, je to odličen način za zmanjševanje porabe virov. Poleg tega je tu še javni prevoz, konec koncev pa se lahko tudi s sodelavcem pelješ skupaj. Skupna raba avtomobilov zmanjša stroške in izpuste ogljikovega dioksida. Lahko pa se celo znebiš avta in se pridružiš avtomobilskemu klubu, kjer si lahko člani za nekaj ur, dni ali tednov sposodiš avtomobil.

A zakaj ne bi prosil šefa, če lahko delaš od doma?

Ključni za avto

So reči, ki se jim težko odpovemo, toda, ali je to razlog, da niti ne pokusimo?

Nekatere stvari, ki jih lahko storimo, da bi bilo naše življenje bolj zeleno, zahtevajo kar nekaj truda. Druge so lahko najpreprostejša stvar na svetu. Recimo hoja namesto vožnje. Hoja je tako zelo preprosta in ima veliko okoljevarstvenih prednosti: manj onesnaževanja zraka in zvočnega onesnaženja, manjša poraba virov, ki so potrebni za konstrukcijo, poganjanje in vzdrževanje avtomobila, da ne omenjamo prednosti za zdravje, ki jih prinaša redna telesna aktivnost. Seveda je avto včasih nepogrešljiv, a za kratke poti, kot je pot do najbližje trgovine ali na kavo s prijateljem, le razmisli, ali res moraš uporabiti avto, ali pa bi lahko ravno tako šel peš.

Kdo res uživa pri nakupovanju živil? Vrste, gneča, bitka za prosta parkirna mesta ... nič od tega ni prav prijetno. Zakaj se torej naslednjič pri blagajni ne vprašaš, če je bila ta pot res potrebna? Kaj če bi ti hrano dostavili? Spletno nakupovanje hrane je precej učinkovitejši način, kako dobiti hrano domov. Mimogrede: preveri datume na hrani, ko pride k tebi, da boš vedel, kaj pojesti prej, saj je zapravljanje hrane zapravljanje virov. Če bi raje šel v trgovino osebno, razmisli, ali lahko stvari kupiš v bližini, in poskusi tja priti peš ali s kolesom. In ne pozabi na nakupovalni seznam.

Voda

Prebivalci Evrope pogosto pozabljamo, da je voda omejen vir, do katerega ljudje na drugih koncih sveta nimajo zagotovljenega dostopa. Naš način ravnanja z vodo vpliva na druge ljudi, zato imamo odgovornost, da z njo ravnamo učinkoviteje: pri neposredni uporabi (denimo tako, da se prhamo, namesto da se kopamo v kadi), pa tudi tako, da ne zapravljamo izdelkov, za katerih izdelavo je bila porabljena voda.

Kopalna kad

Zakaj se ne bi oprhal/-a, namesto da se skopaš?

Navaditi se moramo, da je voda omejen vir. Skoraj petina svetovnega prebivalstva živi na območjih, kjer vode primanjkuje, pol milijarde ljudi pa se že srečuje z resnim pomanjkanjem vode. Na Zemlji je sicer dovolj pitne vode za sedem milijard ljudi, ki na njej trenutno živijo, vendar ni razporejena enakomerno in veliko preveč je zapravimo. V Evropi je čedalje več območij izpostavljenih pomanjkanju vode in sušam. Zato si moramo prizadevati za čim varčnejšo porabo vode. To lahko storimo zelo preprosto, z majhnimi spremembami v vsakdanjih navadah, na primer tako, da namesto kopanja v kadi izberemo prhanje. Če napolnimo kad, za to porabimo precej več vode kot za prho. Če se vsak dan oprhaš namesto skopaš, prihraniš 400 litrov vode na teden in porabiš precej manj energije.

Če pa že potrebuješ kopel, poskusi v kad natočiti samo toliko vode, kot jo potrebuješ. Če moraš dodajati mrzlo vodo, ker je voda v kadi prevroča, zapravljaš vodo in tudi energijo!

Voda za kopel

Lahko porabiš manj vode za kopel?

Če se odločiš za kopanje, je to verjetno zato, ker se želiš sprostiti, in zato, ker se želiš umiti. Zakaj torej ne bi pustil vode, da jo uporabi še kdo drug, ko končaš? Kaj če bi kopel napolnil do polovice namesto do roba, hkrati pa še preverjal temperaturo vode, da ti ne bo treba dotočiti hladne ali vroče vode.

Prha

Zakaj tvoje prhanje traja dlje kot tvoja priljubljena skladba?

Vsak dan doma porabimo veliko vode, toda koliko je resnično potrebujemo? Voda je končni vir in v številnih delih sveta, vključno z deli Evrope, je že primanjkuje. Sam/-a lahko pripomoreš k ohranitvi tega dragocenega vira. Jutranje prhe obsegajo velik delež vode, ki jo porabi povprečno evropsko gospodinjstvo, vendar nekateri ne skrbijo za učinkovito porabo vode pri prhanju. Prhe z močnimi vodnimi curki in veliko pretočnostjo lahko na primer v petih minutah porabijo več vode, kot bi jo sicer porabili za kopel. Obstaja veliko načinov, kako izboljšati učinkovitost prhanja. Medtem ko nanašaš šampon ali gel za prhanje, lahko na primer zapreš pipo. Ali pa skrajšaš čas, ki ga porabiš za prhanje. Zato razmisli o tem, da bi kupil časovnik za prhanje ali zamenjal prho z močnimi curki s takšno z manjšim pretokom.

Šampon

Si že kdaj razmišljal o tem, da bi kupil/-a „zelen“ šampon?

Da bi šamponi in balzami kar najbolj učinkovali, moraš nekatere pustiti na laseh več minut, medtem pa voda teče v odtok. Kaj če bi kupil/-a izdelke, ki ne potrebujejo toliko časa za delovanje? Ali pa kupiš organske šampone in balzame? Ti so narejeni iz naravnih sestavin in so precej prijaznejši do vodnih ekosistemov, v katerih končajo.

Stranišče

Je tvoje stranišče pametnejše, kot si misliš?

S sistemi z dvojnimi izplakovanjem lahko papir in tekočine odplakneš s hitrim izplakovanjem, ki porabi 70 odstotkov manj vode kot običajno izplakovanje. Če ga še nimaš, upoštevaj, da so poceni, preprosti za vgradnjo in delujejo v skoraj vseh standardnih straniščih. Seveda obstajajo snovi, kot so zdravila, bombažne palčke, vložki in podobno, ki jih ne smeš splakniti v stranišču, ampak jih moraš dati v koš za odpadke in ustrezno odvreči, ker vse, kar izplakneš iz stranišča, konča v rekah, jezerih, morjih in v prsti, kjer lahko škodi okolju.

Umivalnik

Je umivanje z odprto pipo zapravljanje vode?

Umivanje zob traja približno dve minuti, a ni treba, da ta čas voda teče. Če pipe ne zapreš, samo zapravljaš vodo. Odpri pipo samo takrat, ko si spiráš usta in ščetko. Enako velja za britje. Raje napolni umivalnik z vodo do polovice, namesto da pustiš pipo odprto.

Pipa

Ti pipa pušča?

Puščajoča pipa lahko pomeni izgubo do 100 litrov vode na mesec. Včasih jo je treba samo prav zapreti, če pa stalno pušča, jo čim prej popravi.

Pretok pipe

Je tvoja voda pod prevelikim pritiskom?

Pretok pipe je lahko zelo različen, od 2 do 25 litrov na minuto, vendar le redko potrebuješ več kot 10 litrov na minuto. To lahko nadzoruješ tako, da pipo manj odpreš ali jo odpreš za krajši čas. Lahko pa spremeniš pretok tako, da namestiš pipo in prho z manjšim pretokom, na pipe in prho namestiš omejljnik pretoka ali namestiš ventil za omejevanje tlaka, da tako zmanjšaš pretok celotnega vodnega sistema. Pomisli, ko odpreš pipo – veliko energije je treba, da odpadno vodo očistimo v pitno vodo, zato je bolje porabiti samo količino, ki jo v resnici potrebujemo.

Temperatura vode

Je voda prevroča?

Če je voda prevroča, boš moral dodati hladno vodo, da dobiš pravo temperaturo. Toda temperaturo lahko zmanjšaš tako, da nastaviš termostat na grelnem sistemu. Če moraš počakati, da se voda segreje, zberi neuporabljeno hladno vodo v posodi in jo uporabi za kuhanje ali za zalivanje rož. Čeprav je temperatura vode prava, je še vedno dobro, da toplo vodo uporabljaš čim manjkrat, da tako prihraniš energijo, potrebno za segrevanje.

Pralni stroj

Je tvoj pralni stroj res dovolj učinkovit?

Pralni stroji so veliki porabniki vode, pa vendar obstajajo načini, kako učinkoviteje prati oblačila. Večina modernih pralnih strojev ima ekološko nastavitve, ki porabi manj vode kot pri običajnem pranju. Pravzaprav večina najučinkovitejših pralnih strojev zdaj porabi manj kot 50 litrov vode na pranje. Poleg tega je zelo pametno, da pereš oblačila pri nižji temperaturi, saj tako porabiš precej manj elektrike kot pri temperaturi 50 °C ali več.

Oblačila

Bi ti bilo res odveč, da jih oblečeš še enkrat?

Zaradi higienskih razlogov je dobro, da oblačila, kot so nogavice in spodnje perilo, opereš, ko jih oblečeš enkrat. Druga oblačila, kot so puloverji in hlače, pa lahko nosiš večkrat, preden jih je treba oprati. Večkrat ko nosiš oblačila med posameznimi pranju, več vode prihraniš.

Pralni prašek

Kaj bi reke rekle o tvojem pralnem prašku?

Prašek, ki ga uporabljaš za pranje oblačil, sčasoma pride v reke in morja. Nekateri detergenti vsebujejo anorganske hranilne snovi, kot so fosfati, ki lahko povzročijo hitro rast alg, to pa povzroča onesnaženje. Če uporabiš manj detergenta, zmanjšaš količino fosfatov, ki jih skozi odtok spustiš v ekosistem. Razmisli tudi o uporabi organskih detergentov, saj so njihove naravne sestavine precej prijaznejše do vodnih ekosistemov, v katerih končajo.

Umazano perilo

Bi lahko naenkrat opral/-a več?

Več kot očitno je, da če pralni stroj napolniš samo do polovice in pereš dvakrat, porabiš dvakrat toliko vode, kot če bi opral vse naenkrat. Če malce načrtuješ, tako da veš, kdaj boš potreboval določena oblačila, ti jih ne bo treba prati, ko nimaš drugega umazanega perila.

Brisača

Kako čista je tvoja brisača?

Brisača je namenjena temu, da se obrišeš, ko si čist/-a, zato postane mokra, ne umazana. To pomeni, da jih lahko uporabiš večkrat, preden jih vržeš v koš za umazano perilo. V hotelih znova uporabi brisače, zato jih ne puščaj na tleh kopalnice, saj to pomeni, da želiš sveže.

Omarica z zdravili

Kje bodo končala ta zdravila?

Seveda so zdravila pomembna, a včasih radi pretiravamo. Težava je v tem, da ko gredo zdravila enkrat skozi telo, kemikalije v njih onesnažijo vodo, v kateri končajo. Zato si prizadevaj, da jih zaužiješ čim manj. Neuporabljeni zdravila in zdravila, ki jim je potekel rok trajanja, odnesi v lekarno, kjer jih bodo pravilno odvrgli. Nikdar jih ne odvrzi v straniščno školjko ali v koš, saj bodo tako znova končala v vodnem krogu.

Kuhinjska pipa

Zakaj ne bi rastlinam namenil/-a kozarca vode?

Če si natočiš kozarec vode in ga ne izpiješ, ga ne zlij stran. Z njim zalij rastline. Hvaležne ti bodo.

Skodelica za kavo

Je res treba znova napolniti kotliček?

Ni treba, da izprazniš in napolniš kotliček vsakič, ko si pripraviš topli napitek. Čisto v redu je, če uporabiš vodo, ki je že v njem. Če napolniš kotliček ali drugo posodo samo z vodo, ki jo potrebuješ, boš segreval manj vode in tako porabil manj energije.

Lijak

Očisti jih – vendar uporabi „zeleno“ čiščenja!

Če želiš varčevati z vodo, začni pri majhnih stvareh. Med pomivanjem posode, na primer, ne pusti teči vode. Ne pozabi tudi, da lahko količina vode, ki priteče iz kuhinjske pipe, močno niha – od 2 do 25 litrov na minuto – zato je zelo pomembno, koliko odpreš pipo in koliko časa pustiš vodo teči. Če za pomivanje uporabiš namensko posodo ali kuhinjski odtok zamašiš s čepom, lahko zmanjšaš porabo vode za 50 odstotkov ali več. Seveda pa uporaba vroče vode iz pipe porablja več kot samo vodo – presenečen bi bil, koliko energije potrebuješ za segrevanje vode. Če je voda prevroča, preveri termostat na grelniku vode. Mogoče ga moraš samo nastaviti.

Pomivalni stroj

Je tvoj pomivalni stroj res dovolj učinkovit?

Če se odločiš za pomivalni stroj namesto za ročno pomivanje, kupi stroj z visoko energetske učinkovitostjo in uporabljaj gospodarni način pomivanja, kadar je le mogoče. Tako boš porabil precej manj vode kot pri običajnem pomivanju. Odvečno hrano postrgaj v posodo in jo recikliraj ali kompostiraj, namesto da jo izpiraš pod pipo, preden jo postaviš v pomivalni stroj. Večina pomivalnih strojev je dovolj močnih, da očistijo madeže, ne da bi jih prej izprali. In ne pozabi – ne vklopi pomivalnega stroja, če je na pol prazen. Počakaj, dokler se ne napolni, in ne pretiravaj s pomivalnimi praški in tabletami. Razmisli o uničujočih učinkih fosfatov in cvetenja alg na rekah in morjih.

Ključni za avto

Želiš vedeti, kako zmanjšati porabo vode?

Mogoče misliš, da je domače pranje avta učinkovitejše glede porabe vode kot obisk avtopralnice, a je pravzaprav ravno nasprotno. Ekonomična avtomatizirana avtopralnica porabi manj vode na vozilo, kot bi jo porabil/-a, če bi avtomobil opral/-a doma. Če pa res raje pereš avto doma, ne uporabljaj cevi, saj porabi približno 18 litrov vode na minuto. Namesto tega uporabi deževnico, ki si jo zbral/-a v vedru. Odlično deluje na vsakem avtomobilu in ne pušča belih madežev. In zapomni si, avtomobili ne potrebujejo tedenskega pranja – nekateri so oprani samo enkrat na leto.

Detergent za posodo

Ali detergenti odstranijo več kot samo umazanijo in maščobo?

Sčasoma pridejo vsa čistilna sredstva, pralni praški, razkužila in detergenti, skozi odtoke nazaj v reke, jezera in oceane. Nekatera od njih vsebujejo anorganska hranilna sredstva, ki v vodah povzročijo prevelik razvoj alg. Za razgradnjo porabljajo kisik iz vode, zato veliko živalskih in rastlinskih vrst na dnu morja umira.

Zakaj ne bi začel/-a uporabljati organskih detergentov? Na voljo je veliko zanimivih nasvetov, in zlasti starejši ljudje vam lahko povejo marsikaj o tem, kako biti varčen IN ekološki. Delovne površine, tkanine in tla pa ti bodo prav gotovo hvaležni za blažja čistila.

Če se ti školjka, lijak ali odtok zamaši, preprosto uporabi odmaševalnik. Deluje prav tako dobro kot čistilo za odtoke, poleg tega pa je še manj nevaren zate in za okolje.

Sadje

Sta organsko pridelano sadje in zelenjava res toliko bolj zelena?

Organsko sadje in zelenjava sta vzgojena trajnostno ter nista prepojena z insekticidi in drugimi kemikalijami. Vzgjajata se v prsti, ki ne vsebuje umetnih pesticidov in komposta. Mogoče boš v solati sicer našel/našla polža, a to samo dokazuje, da je povrtnina bolj naravna. Z organskim sadjem in zelenjavo boš prihranil/-a tudi vodo, saj vam jih ne bo treba splakovati tako temeljito kot njihovih kemično obdelanih sorodnikov. Poleg tega v naribani skorji limone ne bo voska.

Okna

Kar najboljše izkoristi tiste deževne dni!

Če uporabljaš za zalivanje rastlin vodo iz pipe, je to strašno zapravljanje brezplačne vode, ki je na voljo vse leto. Namesto tega pusti rastline tam, kjer lahko ujamejo dež, ali pa pusti vedra na mestih, kjer zberejo vodo, ki teče s streh ali po odtokih. Uporabljal boš naravno deževnico, rastline pa vam bodo hvaležne.

Luč

Kje je povezava med vodo in energijo?

Proizvodnja energije zahteva ogromne količine vode, zlasti za hlajenje elektrarn. Čeprav se voda po uporabi pogosto vrne v reke, lahko razlike v temperaturi in količini negativno vplivajo na ekosistem. Celo če voda prihaja iz hidroelektrarn, to škodi ekosistemom, saj jezovi prekinejo tok rek, to pa prepreči, da bi ribe priplavale do dristišč. Sčasoma lahko te pregrade povzročijo, da reka umre.

Prst

Pomen zemlje bi težko preveč poudarili: zemlja omogoča življenje rastlinskim in živalskim vrstam ter zagotavlja hranilne snovi, ki jih potrebujemo za pridelavo hrane. Učinkovita raba zemlje je zato ključnega pomena za našo prihodnost, vendar degradacija zemlje, do katere prihaja zaradi čezmerne paše, izsekavanja gozdov in škodljivih poljedelskih pristopov, vpliva na življenje milijonov ljudi, kar se kaže zlasti v podhranjenosti. Obstaja več preprostih načinov, kako lahko pri tem pomagamo, denimo tako, da jemo manj mesa, uporabljamo les iz trajnostno upravljanjih gozdov in kupujemo hrano iz ekološke pridelave.

Vrtne rastline

Lahko vzgajanje rastlin res izstrada planet?

Da, odvisno od tega, na čem jih gojimo. Če imaš rad rastline ali strastno vrtnariš, verjetno že veš vse o kompostu. Koliko pa veš o šoti?

Šotišča so morda videti kot dolgočasna, z vodo prepojena območja, vendar pa prsti s šotišč zagotavljajo veliko ključnih funkcij za našo družbo. Zagotavljajo življenjski prostor redkim živalskim vrstam in podpirajo biološko raznovrstnost, omogočajo pridelavo hrane ter imajo pomembno vlogo pri kroženju vode. Poleg tega se v šotiščih nabira ogljik, ki se s kopanjem in odstranjevanjem šotne plasti sprošča nazaj v atmosfero. Tako se na primer po nekaterih ocenah samo v Veliki Britaniji vsako leto sprosti približno pol milijona ton ogljikovega dioksida zaradi kopanja in odstranjevanja šote, ki se uporablja za vrtnarstvo.

Obstajajo torej prepričljivi okoljski razlogi, zakaj bi nas morala uporaba šote skrbeti, tudi če gre za zelo majhne količine. Nekateri države razmišljajo celo o uvedbi davka na kompost, ki vsebuje šoto. Za zdaj pa je dobro razmisliti o tem, da bi kupili kompost, ki ne vsebuje šote, saj lahko celo večnamenski kompost vsebuje med 70 in 100 odstotki šote.

Ali pa še boljše – kompost naredite sami! Ni boljšega načina, da zagotovite učinkovito uporabo virov, kot to, da kompostirate hrano in vrtno odpadke ter jih nato uporabite za vzgajanje novih rastlin.

Krožnik

Moraš pri vsakem obroku jesti meso?

Če zmanjšaš količino mesa v svoji prehrani, boš zagotovo zmanjšal/-a negativne vplive svoje prehrane na okolje. Toda ali poznaš vse razloge za to? Vzreja živine vpliva na dragocene naravne habitate ter pomeni močan pritisk na biotsko raznolikost in trajnostno uporabo zemlje. Zemlja pa ni potrebna samo za živinorejo, temveč tudi za pridelavo krme. Ena od teh poljščin je soja, katere proizvodnja se je v zadnjih 15 letih podvojila,

predvsem zato, ker se vedno bolj uporablja za živalska krmila. Pogosto je to na račun naravnega življenjskega prostora, na primer v brazilski ekoregiji Cerrado, kjer živalske in rastlinske vrste obsegajo pet odstotkov svetovne biotske raznovrstnosti. Živina poleg tega pomembno pripomore k izpustom toplogrednih plinov, zlasti metana, in po nekaterih ocenah obsega 8 odstotkov svetovne porabe vode. Vsi ti pritiski se bodo še povečali z naraščanjem svetovnega prebivalstva in povpraševanja po mesu, zlasti v hitro rastočih gospodarstvih.

Kaj pa lahko storimo? No, zadeve niso tako drastične, da bi moral/-a postati vegetarijanec, bi pa lahko razmislil/-a o tem, da bi pojedel/pojedla malo manj mesa. Razmislil o tem, da bi občasno vključil/-a v svoj jedilnik jedi, ki ne potrebujejo mesa. Zakaj ne bi na primer dodal/-a surovih paradižnikov in malo gob v omako za špagete namesto paketa mletega mesa?

Nikakor pa mesa ne zapravljajte. Če ga vržeš stran, pomeni, da sta vsa dragocena energija in voda, ki sta bili porabljeni zanj, šli v nič.

Tla

Ali prst pod tvojo hišo umira od žeje?

V Evropi izgubimo vsako leto več zelenih površin, saj gradimo nova bivalna naselja, ceste, zgradbe in infrastrukturo. Seveda je ta razvoj pogosto potreben za zagotavljanje domov, transportnih povezav in delovnih mest za lokalno prebivalstvo, vendar pa s prekritjem tal izgubimo ključne funkcije prsti.

Toda vedno obstajajo možnosti, kako lahko lastniki zgradb pomagajo ohraniti funkcijo travnikov, to je absorbiranje in hramba vode tudi po njihovem prekrivanju, ter omogočijo da preživi vsaj nekaj organizmov v prsti. Tako lahko na primer pri ponovnem polaganju asfalta na dovoz ali prekrivanju vrta uporabiš prepusten material, kot sta porozni asfalt in gramozna ruša ali trata in tako omogočiš stik zemljišča z atmosfero in prepustnost za vodo. Če voda ne more naravno pronicati v tla, nastane nevarnost poplav, zato jo poskušajte zajeti in čim bolj koristno uporabiti. Tako lahko uporabiš rezervoar za deževnico, ki zbira vodo, ki odteka s strehe, in z njo zalivaš vrt namesto z vodo iz pipe. Če pa si res pustolovsko razpoložen/-a, zakaj ne bi spremenil/-a strehe v zeleno streho? Vrtovi na strehah potrebujejo zelo tanko plast prsti. Absorbirajo deževnico, podpirajo biotsko raznovrstnost in zagotavljajo izolacijo. Morda boš celo ustvaril/-a nov dom za lokalne divje živali.

Minerali

Minerali so vsepovsod. So v nakitu, ki ga nosimo, v postelji, v kateri spimo, in v mobilnem telefonu, ki ga imamo v žepu. A pridobivanje mineralov nas veliko stane in cene ne plačujemo samo ljudje (izkoriščanje delovne sile), temveč tudi okolje (onesnaževanje vodnih virov). Vsi lahko prispevamo k zmanjšanju negativnih vplivov pridobivanja mineralov tako, da kupujemo etično neoporečne izdelke in jih zamenjamo šele, ko je to zares potrebno.

Budilka

Ali te skrbi število porabljenih baterij?

Zaradi množice naprav, ki jih dandanes uporabljamo, so baterije postale nepogrešljiv del sodobnega načina življenja. Toda proizvodnja, uporaba in odstranitev baterij obremenjujejo okolje, zato moramo poiskati nove načine za njihovo učinkovito rabo. Živo srebro, svinec in kadmij iz baterij lahko prodrejo v zemljo, če jih odlagamo na deponijah, njihovo sežiganje pa povečuje izpuste toplogrednih plinov.

Vse baterije je mogoče reciklirati: navadne baterije iz budilk ter posebne baterije v mobilnih telefonih, fotoaparatih in urah. Na tisoče ton kovin, ki jih tako pridobimo, je mogoče znova uporabiti za proizvodnjo baterij. Nedavno je bila sprejeta nova evropska direktiva, ki spodbuja recikliranje baterij, zato bi morali biti na mestih, kot so krajevni supermarketi, na voljo posebni zabojniki, ki omogočajo varno in odgovorno odstranitev baterij. S kupovanjem baterij, ki jih je mogoče polniti, boš dolgoročno prihranil tudi denar.

Mobilni telefon

Ali ste vedeli, da je vaš stari mobilni telefon dragocen predmet?

Tehnologija v mobilnih telefonih se neverjetno hitro spreminja. Za božič dobite nov mobilni telefon, poleti pa je že zastarel! Na trgu je tako pestra izbira, da se je težko upreti zamenjavi mobilnega telefona vsakih nekaj let. In mnogi to tudi storijo: 794 milijonov naročnikov v Evropi zamenja mobilni telefon v povprečju vsakih 18 mesecev. V tem se mobilni telefoni razlikujejo od vseh drugih elektronskih naprav: nobene druge naprave ne menjamo tako pogosto. Zakaj torej tako pogoste menjave in ali je ta pristop trajnosten?

Včasih potrebujemo nov telefon, ker se stari poškoduje ali preneha delovati, pogosto pa samo želimo kupiti najnovejšo tehnologijo. Preden torej pohitite po najnovejši model, pomislite na vire, ki so bili porabljeni za njegovo izdelavo, in se vprašajte, ali vaš trenutni telefon morda lahko zdrži še eno leto. Novi telefoni vsebujejo žlahtne kovine, ki jih čedalje bolj primanjkuje. Če se odločite za nakup novega telefona, poskrbite za odgovorno odstranitev starega – podarite ga prijatelju, ga prodajte ali reciklirajte. Nikakor ga ne pustite preprosto v predalu.

Pločevinke v hladilniku

Je v tvojem življenju prostor za še nekaj več aluminija?

Obstaja zelo dober razlog, zakaj je aluminij prisoten v toliko predmetih, ki jih uporabljamo vsak dan, od pločevink s hrano in CD-jev do ogrodij koles in ročnih ur. Aluminij ni samo najpogostejša kovina na Zemlji, je tudi ena od najuporabnejših. Je lahek, trajen, odporen in lahko ga je reciklirati. Tako zelo lahko ga je reciklirati, da izdelek iz odpadnega aluminija porabi 95 odstotkov manj energije kot izdelek iz surovin. Aluminij je ena najbolj recikliranih kovin v Evropi, zato recikliraj vse, kar lahko, ne samo očitnih reči, kot so pločevinke za hrano in pijačo, temveč tudi stvari, kot so računalniki, pralni stroji in mobilni telefoni, ki skoraj zagotovo vsebujejo nekaj aluminija.

Les/drevesa

Od postelj, knjig do klopi v parku – vsi ti izdelki, ki so za nas samoumevni, so narejeni iz lesa. Pa vendar ima čezmerno krčenje gozdov resne okoljske in družbene posledice, tako da lahko s čisto vestjo nakupujemo samo, če kupujemo lesne izdelke iz trajnostnih virov.

Postelja

Tretjino svojega življenja preživiš v postelji. Toda ali veš, od kod prihaja les, iz katerega je narejena?

Vse postelje seveda niso iz lesa. Izdelane so lahko tudi iz različnih kovinskih ali sintetičnih materialov. Vendar ima les dve pomembni prednosti: je bolj vzdržan material, ki ga je mogoče v celoti reciklirati oziroma ponovno uporabiti, in pri njegovi proizvodnji je emisija toplogrednih plinov nižja kot pri proizvodnji drugih materialov. A to še ne pomeni, da je lesena postelja vedno tudi sonaraven izdelek. Ves gradbeni les in leseni izdelki, ki jih kupujemo, so svoje življenje začeli v gozdu, kjer so bila drevesa posekana, predelana in prodana proizvajalcem, ki so iz njih naredili vašo posteljo, omaro in celo vaše knjige. Velik del lesa prihaja iz dobro upravljenih gozdov, vendar obstaja tudi les, ki ni pridobljen sonaravno (neškodljivo za okolje). Nezakonito sekanje gozdov je še vedno velika težava ter pomembno prispeva k zvišanju emisije ogljikovega dioksida in preseljevanju skupnosti ter naravnih bivališč rastlin in živali. Kako se torej lahko prepričaš, da je kupljen izdelek proizveden sonaravno (neškodljivo za okolje) in brez ogrožanja ljudi ali živali? Pri nakupu izdelkov iz lesa poiščite logotip FSC (Forest Stewardship Council) – Sveta za nadzor gozdov, ali PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) – Programa za odobritev certificiranja gozdov, saj oba logotipa zagotavljata, da les prihaja iz dobro upravljenih gozdov. Ali pa – zakaj ne bi kupil rabljenega pohištva? S tem boš prav tako prihranil denar in se hkrati izognil okoljskim nočnim moram!

Robčki

Kaj, če bi gozdovi izginjali tako hitro kot tvoji robčki?

Čeprav je papirne izdelke za enkratno uporabo mogoče izdelati tudi iz recikliranega papirja, se pogosto še vedno izdelujejo iz novih vlaken, torej lesa, ki se pridobiva za proizvodnjo papirja. Poskusi kupovati izdelke iz recikliranih vlaken, saj za njihovo proizvodnjo ni treba sekati dreves, poleg tega se pri njihovi izdelavi porabi tudi veliko manj energije. Če povsem reciklirani izdelki niso na voljo, poišči logotip FSC (Forest Stewardship Council), Svet za nadzor gozdov, ali PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification), Program za odobritev certificiranja gozdov, saj oba logotipa zagotavljata, da je določen delež novih vlaken v izdelku iz dobro upravljanih gozdov. Evropska ekonalepka je prav tako zagotovilo, da kupuješ prave izdelke, spoznal/-a pa jo boš po značilnem logotipu rože. Če že moraš uporabiti robčke, jih poskusi porabiti samo toliko, kot je nujno.

Kavč

Ali kakovost tvojega priljubljenega stola vpliva na planet?

Da. Številni izdelki se nam zdijo poceni, zato jih kupimo in nas ne skrbi, da jih bomo že čez nekaj let zavrgli – ko se zlomijo ali ko se jih naveličamo. To ni ravno zgled učinkovite rabe virov. Številni naravni viri so že tako dolgo zelo poceni, da si domišljamo, da jih je na voljo več kot dovolj, ali pa vsaj, da niso ogroženi. Vendar njihova cena ne kaže njihove resnične vrednosti in tudi ne njihove razpoložljivosti v prihodnje. Za izdelavo pohištva se porabi veliko virov, ne glede na to, ali gre za plastiko ali les. Če torej kupujete nov kos pohištva, se vprašajte, koliko časa bo zdržal. Premisli, ali je stol, ki ga kupuješ, izdelan kakovostno in ali ti bo všeč tudi čez dve leti, ko se bo moda spremenila. Lahko ga sicer podariš dobrodelni organizaciji, ko se ga enkrat naveličaš, a verjetnost, da se bo to zgodilo, bo manjša, če plačaš več za izdelek z daljšo življenjsko dobo. Pri kakovostno izdelanem pohištvu je verjetnost, da se bo zlomilo, manjša. A kaj storiti, če se kljub vsemu zlomi? Zakaj ne bi popravili stvari, ki so zlomljene, namesto da jih zamenjamo z novimi? Še vedno smo ujeti v navade, ki so se oblikovale v časih izobilja, ko viri in ekosistemi niso bili tako ogroženi, kot so danes, in so nas spodbujali k potrošnji. Če se ti pohištvo zlomi, dobro premisli, preden ga zavržeš. Morda je popravilo lažje, kot se ti zdi. Upoštevaj tudi možnost ponovne uporabe in primernost pohištva za recikliranje. Ko se pohištvo že tako obrabi, da ga ni mogoče popraviti, je masiven les mogoče v celoti ponovno uporabiti, reciklirati ali sežgati in tudi, ko ga zavržete, je povsem biološko razgradljiv.

Kuhinjske papirnate brisače

Ali mora biti pospravljanje vedno tudi poraba?

Kuhinjske papirnate brisače so uporabne in vsestranske, zato ni presenetljivo, da jih uporabljamo vedno več. Toda pri tem poskusi biti varčen. Vpojnije kuhinjske papirnate brisače so morda nekoliko dražje, vendar jih potrebujete manj. Pomisli, kako je bil izdelek narejen. Nekateri izdelki so opremljeni z ekonalepko EU, ki pove, da so bili izdelki izdelani z minimalnim vplivom na okolje. Uporabljene kuhinjske papirnate brisače varno odstrani. Če niso bile v stiku z nevarnimi kemikalijami, jih lahko odvržeš v kompost.

Biotska raznovrstnost

Obstoj različnih življenjskih oblik, ki ga imenujemo tudi biološka raznovrstnost, je ključnega pomena za zdravje ekosistemov in preživetje vrst. Biološka raznovrstnost nam zagotavlja hrano, vir ogrevanja, rekreacijo, plodna tla, vodo in ponore ogljika. Če pa izkoriščamo naravo za lastne kratkoročne interese s sekanjem gozdov in čezmernim ribolovom, so posledice za družbo dolgoročne, saj s tem ogrožamo ekosisteme, ki nam omogočajo te dobrine in storitve. Če želimo ohraniti biološko raznovrstnost, moramo poskušati znova uporabljati izdelke, reciklirati čim več materialov in zmanjšati porabo nasploh.

Ribe

Ali trajnostni ribolov pomeni, da lahko ješ ribe do konca življenja?

Star pregovor, ki pravi, da je »še veliko rib v morju«, je danes precej vprašljiv. Res je, ribe so kar razširjen naravni vir, vendar gre za vir, s katerim ne ravnamo sonaravno (okolju neškodljivo). V velikem delu evropskih voda čezmerni ribolov ogroža več kot 70 odstotkov znanih ribjih vrst. Evropska skupnost trenutno preoblikuje svojo ribiško politiko, da bi zagotovili povečanje števila (staleža) ogroženih ribjih vrst na vzdržno raven, do takrat pa lahko mi kot potrošniki storimo, kar je v naši moči za trajnostno število rib v morjih. Ko kupuješ ribe, poišči nalepko MSC (Marine Stewardship Council) Sveta za nadzor trajnostnega ribolova, ki označuje ribe, za katere je izdano potrdilo, da so iz trajnostnih ribolovnih območij. Zakaj ne bi poskusil tudi drugih ribjih vrst? Najbolj priljubljene vrste, kot so oslič, vahnja, škampi in tun (zlasti modroplavuti), so tudi med najbolj ogroženimi ribjimi vrstami, katerih število (stalež) se zmanjšuje in potrebujejo čas, da si opomorejo. Druge vrste belih rib, kot sta polak in saj, so prav tako okusne kot oslič ali vahnja in so pogosto cenejše od bolj tradicionalnih vrst. Zakaj ne bi poskusil tudi rib iz ribogojnic z ekološkim certifikatom: trenutno je mogoče kupiti samo ekološkega lososa in postrv, vendar bodo kmalu na voljo še druge vrste, kot so oslič, morski list in brancin.

Zelišča

Kako lahko gojim zelišča brez vrta?

Uporaba pravih zelišč v jedeh lahko pomeni razliko med dobrim in odličnim okusom. A pakirana zelišča iz trgovin so pogosto draga in velikokrat za določen recept porabimo samo majhno količino, ostalo pa zavržemo. Če ti je to znano, zakaj si ne bi omisll lastnega zeliščnega vrta? Gojenje zelišč doma je odličen način varčevanja z naravnimi viri. Pomisli na vso energijo, ki se porabi za sušenje, pakiranje in prevoz zelišč – to energijo lahko prihraniš, če zelišča prideláš doma. Za gojenje zelišč ne potrebuješ vrta. Sončne okenske police so idealne za gojenje drobnjaka, mete, bazilike, peteršilja, žajblja in timijana (da ne govorimo o papriki, češnjevem paradizniku in čiliju). Pri tem pazi samo, da jih ne pozabiš zalivati. Zelišča pogosto trgaj in reži, da spodbudiš bujnejšo rast, ter – če se le da – za njihovo pridelavo uporabi kompost, ki ne vsebuje šote. Še preden se boš dobro zavedel, boš imel doma pridelana zelišča, s katerimi boš lahko popestril svojo omako iz zrelih paradiznikov!

Shema sestavljanja zaboječkov z vedno svežimi lokalnimi pridelki

Ali lahko zdrava, sonaravno pridelana živila pridejo naravnost k meni?

Če ne maráš nakupovanja živil, boš zagotovo vesel novice, da je naročilo živil na dom veliko bolj »zelen« način za polnjenje hladilnika. Dostave na dom ne ponujajo samo številni supermarketi, čedalje več manjših podjetij uporablja programe za dostavo, s katerimi sadje in zelenjavo dostavijo na dom v škatlah. Ti programi imajo kar nekaj prednosti. S sodelovanjem v njih pomagata kmetom v domačem kraju in zmanjšujeta razdaljo, ki jo hrana prepotuje do tebe; ni se ti treba nikamor peljati, zato prihraniš ogljikove izpuste, dostavljena hrana pa bo zagotovo sveža. Če želiš ugotoviti, ali je program, za katerega si se odločil, okolju najprijaznejši, preveri, ali ponuja samo sezonsko sadje in zelenjavo, ter poišči programe, ki strankam nudijo točne informacije o razpoložljivih izdelkih in časih dostave. Poskusi poiskati programe, ki ponujajo ekološko pridelano zelenjavo, saj se pri takšni pridelavi porabi manj kemičnih sredstev in gnojil. Pri dostavi v škatlah boš prejeli tudi recepte za pripravo jedi iz dostavljenih živil, uživanje več zelenjave in manj mesa je pa že tako dobrodošlo z vidika učinkovite rabe virov in zdravja. Če se prvič odločaš za dostavo zelenjave na dom, začni z manjšo količino, da ti hrana ne bo ostala.

Rastline

Ali rastline lahko uničijo neprijetne vonjave?

Sobne rastline so odličen način, da pripeljete naravo v svoj dom, toda ali ste vedeli, da so tudi naravni filter? Prostorov vam tako ni treba zapolnjevati z umetnimi osvežilci zraka, ki neprijetne vonjave le prekrijejo in jih

ne odženejo. A nič ne pomaga, če namesto osvežilcev zraka uporabljate rastline, ki jih potem poškopite s pesticidi. Pesticidi niso samo slabi za kakovost zraka v prostoru, so tudi neučinkoviti. Škodljivce sicer pobijejo, a ti se vedno znova vrnejo. Veliko lažje je, če vsako rastlino, ki jo prinesete iz trgovine ali rastlinjaka oziroma dobite od prijatelja, dobro pregledate in se prepričate, da na njej ni škodljivcev, preden jo prinesete domov. Nova rastlina naj bo nekaj tednov ločena od ostalih, da preprečite prenos morebitnih škodljivcev na druge rastline. Izberite zdrave rastline in jih ohranjajte v dobrem stanju: rastlina, ki dobro uspeva, je najboljša zaščita pred škodljivci. Rastline zalivajte šele, ko bo zemlja na vrhu posode suha, in samo, dokler voda ne doseže odprtin na dnu posode.

Rože

Si želiš za zajtrk spiti 140 litrov vode?

Rože so čudovito naravno sredstvo za poživitev in osvežitev doma, vendar imajo tudi pomemben vpliv na okolje. Veliko rož, ki jih vsako leto kupujemo v Evropi, prihaja iz držav, kjer primanjkuje vode. Ta dragoceni vir se torej porablja za njihovo pridelavo. Seveda industrija cvetja pomeni tudi pomemben vir prihodkov za države v razvoju, a razprave o tem, ali bi morali v državah s pomanjkanjem vode namesto rož pridelovati hrano, se nadaljujejo. Poleg tega rože in cvetje iz Afrike prevažajo po zraku čez velike razdalje, pri njihovi pridelavi pa pogosto uporabljajo škodljiva gnojila in pesticide. V splošnem je priporočljivo, da kupujete rože iz ekološke pridelave ali od krajevnih pridelovalcev. Če kupujete uvožene rože, izberite tiste z oznako pravične trgovine, saj to pomeni, da prihajajo od dobaviteljev, ki z zaposlenimi ravnajo pravično in vlagajo v družbeno koristne oziroma okoljevarstvene projekte. Kupujte rože v sezoni – tako boste lahko prepričani, da niso zrasle v umetnih pogojih rastlinjakov, ki porabijo veliko energije in vode. Ali še bolje, zakaj ne bi posadili rož doma? Tako boste popestrili vrt ter privabili čebele in metulje.

Posteljnina

Kako čista so tvoja čistila?

V bombažni industriji se obrača veliko denarja. Na svetu je 30 milijonov pridelovalcev bombaža, nasadi bombaža pa zasedajo 2,4 odstotka svetovnih kmetijskih zemljišč. Toda ali ste vedeli, da se za pridelavo bombaža porabi približno 50 odstotkov vseh kemičnih pesticidov, uporabljenih v kmetijstvu? Vsi potrebujemo posteljnino, vendar lahko na različne načine zagotovimo, da posteljnina, ki jo kupujemo, čim manj obremenjuje okolje. Pri ekološki proizvodnji se rodovitnost tal ohranja ali celo izboljšuje, podtalnica in reke pa se ne onesnažujejo s sintetičnimi kemikalijami. Pri izdelavi bombaža se porabi veliko vode. Če za proizvodnjo ene majice potrebujemo 2700 litrov vode, pomislite, koliko vode se porabi za izdelavo posteljnine! Poskusite čim bolj podaljšati življenjsko dobo posteljnine; ko jo zavržete, pa jo poskusite reciklirati. Ko zamenjate posteljnino, se prepričajte, da je nova izdelana iz kakovostnega materiala – cenene tkanine se pogosto hitro uničijo in hitro končajo med odpadki. Upoštevajte tudi socialni učinek bombaža, ki ga kupujete. Nalepke, ki označujejo izdelke iz pravične trgovine, so zagotovilo, da so bili pri pridelavi bombaža upoštevani visoki etični in okoljski standardi.

Mleko za telo

Ali si vedel, da so naša življenja v rokah (in nogah) čebel?

Za proizvodnjo hrane, ki jo vsak teden nakupimo, je potrebno veliko truda, energije in časa. Zasluga za velik delež tega truda gre čebelarjem. Čebele niso samo pridelovalke medu, veliko pomembnejša je njihova vloga pri opravljanju številnih pridelkov. Kar 80 odstotkov vseh pridelkov v naši prehrani opravišjo žuželke. A v številnih državah je čebelja populacija v upadu zaradi kombinacije onesnaževanja okolja, pesticidov, ki se uporabljajo pri poljedelstvu, bolezni in sprememb življenjskih okolij. K okrevanju čebelje populacije lahko prispevaš tudi ti, in sicer tako, da na svojem vrtu ustvariš okolje, v katerem čebele lahko uspevajo. Izberit vrtno rastline in cvetje, ki je posebej primerno za opravljanje – sem spada večina rastlin iz družin vrtnic, mete, graha in astre. Poleg tega je priporočljivo, da na vrtu posadiš tudi rastline, ki niso avtohtone, da spodbudiš raznolikost. Če želiš zares kaj spremeniti, zakaj ne bi postal čebelar? Veliko lažje je, kot se sliši. Ne potrebuješ drage opreme – večino pripomočkov, ki jih potrebuješ, lahko izdeláš sam.

Kava

Bi za zajtrk radi spili 140 litrov vode?

Za večino ljudi je jutranja skodelica kave ali čaja del vsakdanje rutine, a oba izdelka sta močno odvisna od naravnih virov. Energija in voda se porabljata na vseh stopnjah njune pridelave, od proizvodnje in prevoza do predelave in porabe, ne smemo pa seveda pozabiti niti na mleko in sladkor. Dobavitelji kave in čaja se čedalje bolj zavedajo, da morajo sami poskrbeti za to, da bodo lahko tudi v prihodnje pridelovali kavo in čaj, zato se včlanjujejo v trajnostne programe (kot so Rainforest Alliance, Fairtrade in Utz Certified), ki potrošnikom zagotavljajo trajnostni pristop proizvajalcev. Ti programi so sicer različni, a temeljijo na enakih načelih: postaviti trajnostne socialne, okoljske in gospodarske standarde za pridelavo kave in čaja. Če je le možno, izberite izdelke z njihovimi logotipi. Le tako boste lahko prepričani, da je bil izdelek proizveden v skladu s temi standardi. Pa še nekaj, če redno kupujete kavo na poti: zakaj si kave ne bi prinesli s sabo?

Čistila

Kako čista so vaša čistila?

Ključni pokazatelj trajnostnega značaja določenega izdelka je podatek o tem, kako pogosto ga je treba zamenjati. Čistila so dober zgled za optimizacijo rabe naravnih virov. Veliko čistil – od detergentov do čistil za steklo, je mogoče kupiti v koncentrirani obliki, kar pomeni, da lahko z manjšo količino dosežete enake rezultate kot z nekoncentriranim izdelkom. Za manjšo embalažo se porabi manj plastike, kar pomeni, da se za prevoz teh izdelkov porabi manj goriva, vam pa ostaja manj embalaže za recikliranje. Ključno pri uporabi koncentriranih izdelkov je, da uporabite pravilno količino. Pozorno preberite nalepko z navodili za uporabo, sicer boste izničili prizadevanja proizvajalca, da izboljša učinkovitost rabe virov za ta izdelek.

Med

Ali ste vedeli, da so naša življenja v rokah (in nogah) čebel?

Za proizvodnjo hrane, ki jo vsak teden nakupimo, je potrebno veliko truda, energije in časa. Zasluga za velik delež tega truda gre čebelarjem. Čebele niso samo pridelovalke medu, veliko pomembnejša je njihova vloga pri opraševanju številnih pridelkov. Kar 80 odstotkov vseh pridelkov v naši prehrani oprašijo žuželke. A v številnih državah je čebelja populacija v upadu zaradi kombinacije onesnaževanja okolja, pesticidov, ki se uporabljajo pri poljedelstvu, boleznih in spremembah življenjskih okolij. K okrevanju čebelje populacije lahko prispevate tudi sami, tako da na svojem vrtu ustvarite okolje, v katerem čebele lahko uspevajo. Izberite vrtno rastline in cvetje, ki je posebej primerno za opraševalce – sem spada večina rastlin iz družin vrtnic, mete, graha in astre. Poleg tega je priporočljivo, da na vrtu posadite tudi rastline, ki niso avtohtone, da spodbudite raznolikost. Če želite zares kaj spremeniti, zakaj ne bi postali čebelarji? Veliko lažje je, kot se sliši. Ne potrebujete drage opreme – večino pripomočkov, ki jih potrebujete, lahko izdelate sami.

Odpadki

Ko zavržemo določen izdelek, zavržemo z njim tudi vse vire, ki so bili porabljeni v njegovem življenjskem ciklu, od proizvodnje do odstranitve. Pomisli na skupni vpliv na okolje, ki ga imajo ti izgubljeni viri, in dobro premisli, preden naslednjič kaj odvržeš v koš za smeti.

Pijača

Zapravljanje hrane je slabo, kako pa je z zapravljanjem pijače?

Ne zapravljamo samo hrane – pomislite tudi na vso pijačo, ki jo vsak dan zlijemo stran. Vedno ko zlijemo pijačo stran, ne zavržemo samo tekočine, ampak tudi vso vodo in energijo, ki sta bili potrebni za gojenje rastlin, predelavo pijače, čiščenje tovarn in obdelavo zavržene pijače v napravah za čiščenje odplak. Tako kot

pri hrani tudi v tem primeru obstaja več preprostih načinov, kako zmanjšati količino pijače, ki jo zavržemo. Vedno pripravi samo toliko pijače, kolikor je boš spil, še posebej, ko kuhaš čaj ali kavo, saj se pri njuni pripravi porabi veliko naravnih virov; kupuj koncentrirane pijače, za katere je potrebne manj embalaže, trajajo pa dlje kot nekoncentrirani izdelki, in poskusi v celoti porabiti izdelke, ki niso več v najboljšem stanju – zakaj ne bi na primer uporabil ostankov rdečega vina za omako, ki jo pripraviš iz prezrelih paradižnikov in doma pridelanih zelišč?

Košara s sadjem

Kako daleč je pripotoval ananas, ki je zdaj na tvoji mizi?

Spodbujajo nas, da pojemo pet porcij sadja in zelenjave na dan, vendar izbira sadja lahko povzroči etične preglavice. Veliko organizacij še zdaj ne ve, kaj svetovati.

Na koncu se izkaže, da dolžina poti ni tako zelo pomembna. Pot, ki jo prepotuje hrana za okoljevarstveni vpliv pogosto pomeni pomemben dejavnik. Poleg tega transport sadja in zelenjave z letali še dodatno prispeva k izpustom ogljikovega dioksida. A v določenih obdobjih ima uvoženo sadje manjši vpliv kot lokalno pridelano sadje (na primer sadje v rastlinjakih).

Vseeno ostaja dejstvo, da moramo jesti več sadja in zelenjave ter da bo sadje v splošnem imelo manjši vpliv na okolje kot druga hrana, kot so mlečni izdelki, testenine in meso. Tako je, na primer, pri relativni ekološki sledi (vsako dejanje pusti takšno ali drugačno sled ali odtis, ki vedno v končni fazi vpliva na naše okolje) govedina dobila 105 točk v primerjavi s 3 za sadje in 14 za zelenjavo iz rastlinjaka.

Na kratko, ne splača se ti preveč obremenjevati s sadjem; če pa le lahko, izberi lokalno pridelano sezonsko sadje, po možnosti organsko. Poleg tega bodi pozoren na oznaki Fairtrade ali Rainforest Alliance, ki zagotavljata, da je bil izdelek pridelan po visokih etičnih in okoljevarstvenih standardih.

Gnil paradižnik

Ali je treba star paradižnik odvreči v koš za smeti?

Odlaganje hrane v koš za smeti ni v sozvočju z naravo. Pomisli na vse naravne vire, ki so potrebni za pridelavo, pakiranje, prevoz in hrambo hrane, ki konča v tvojem hladilniku; pomisli na vodo in energijo, ki bosta zapravljeni, ko to hrano vržeš proč. Evropejci vsako leto zavržejo na milijone ton hrane, čeprav je velik del teh živil še vedno povsem uporaben. Študije, opravljene na Švedskem in v Združenem kraljestvu, kažejo, da gospodinjstva zavržejo približno četrtno vse hrane, ki jo kupijo, v resnici pa verjetno še veliko več. Velik del zavržene hrane je še vedno užiten. Če bi to hrano porabili, bi bil prihranek pri emisiji ogljikovega dioksida enakovreden umiku enega od štirih avtomobilov iz prometa! Tudi ti lahko na preprost način prispevaš k zmanjšanju količine odpadne hrane. Če je paradižnik že prezrel, da bi ga jedli surovega, zakaj ne bi iz njega naredili omake ali juhe? Tako ti ne bo treba kupiti kozarca predelane in že pripravljene omake, s tem pa boš prihranil denar in naredil nekaj za okolje. In ne samo to: tako pripravljena hrana bo okusnejša in bolj zdrava.

Pakirana jabolka

Koliko embalaže potrebujejo jabolka?

Kar naprej slišimo opozorila, da moramo jesti več sadja. In prav je tako. Sadje ni samo zdravo, ima tudi manjši vpliv na okolje v primerjavi z drugimi skupinami živil, kot so mlečni izdelki ali meso. Vseeno pa lahko z izbiro pravega sadja pomagata varovati okolje. Večina sadja je že zapakirana v naravno embalažo, zato dodatno pakiranje pogosto ni potrebno. Če imaš na izbiro zapakirana jabolka in jabolka v razsutem stanju, pomisli na naravne vire, ki se po nepotrebnem porabijo za izdelavo, prevoz in odlaganje embalaže. Pri nakupu jabolk v razsutem stanju lahko tudi natančno oceniš, koliko jih boš lahko pojedel, preden zgnijejo, in potem kupiš pravo količino. Če je sadje že vnaprej zapakirano, pogosto kupimo več kot potrebujemo, na koncu pa ostanke odvržemo v koš, pri čemer močno povečamo vpliv na okolje, ki ga ima vsako jabolko.

Olupki/jajčne lupine

Kam z zelenjavnimi olupki?

Idealno je, če lahko olupke in jajčne lupine odlagate v domači kompostnik ter jih uporabite za pridelavo komposta, s katerim boste izboljšali kakovost zemlje na svojem vrtu. Še ena »zelena« možnost za odlaganje gospodinjskih odpadkov, ki se jim ni mogoče izogniti, je kompost s črvi. Kompost s črvi lahko naredite sami, in sicer iz stare posode za smeti ali kartonske škatle. Na nekaterih območjih komunalna podjetja zbirajo gospodinjske odpadke in iz njih pridelujejo večje količine komposta ali pa jih pošiljajo v anaerobno presnovo, kjer žuželke hrano razkrojijo, iz nje pa nastane bioplin, ki se uporablja za ogrevanje in pridobivanje elektrike. Pazi, da med gospodinjske odpadke odlagaš samo pravilne vrste odpadkov, sicer lahko v košu konča tudi odpadna embalaža.

Tedenski jedilnik na hladilniku

Ali veš, kako je treba nakupovati, če želiš prihraniti denar?

Vsako leto zavržemo ogromne količine hrane, ki je večinoma še vedno povsem užitna. Eden najboljših načinov, kako zmanjšati količino zavržene hrane, je načrtovanje jedilnika. Preden se odpraviš v trgovino, najprej preveri, katera živila že imaš doma, da se izogneš dvojnemu kupovanju. Nato pripravi seznam jedi, ki jih želiš med tednom pripraviti, in seznam sestavin, ki jih boš potreboval/-a za vsako jed; tako bo res nabavljeno samo to, kar potrebuješ. Če pripravljáš obroke za vso družino, zakaj ne prosiš ostalih družinskih članov, da ti pomagajo sestaviti seznam? Tako bo vsak lahko prispeval k izbiri jedi, hkrati pa se bo vsa družina bolj zavedala, kako pomembno se je izogniti zapravljanju hrane.

Ponovna uporaba

Učinkovita poraba virov pomeni pridobiti čim več iz tega, kar že imamo. Z večkratno uporabo izdelkov prihranimo vire, ki so potrebni za njihovo zamenjavo.

Krpe

Zakaj ne bi uporabili krpe namesto papirnate brisače?

Verjetno ste se že spraševali, ali je z vidika učinkovite porabe virov bolje, če po umivanju rok na javnih straniščih uporabite papirnate brisače ali pa roke posušite pod sušilnikom. Kako pa je s tem doma? Papirnate brisače so sicer zelo uporabne za brisanje tekočin in umazanije, a niso ravno okolju najprijaznejši čistilni pripomoček. Zakaj v kuhinji namesto papirnatih brisač ne uporabite krpe? Papirnato brisačo morate zavreči že po eni uporabi, medtem ko lahko krpo operete in vedno znova uporabite. Celo če kupite novo krpo, je to še vedno boljše, kot če bi kupovali veliko papirnatih brisač.

Igre

Konec igre? Ne, če jo igrate pravilno.

Z računalniškimi igrami se lahko zabavamo ure in ure, vendar ima večina iger kratko življenjsko dobo. Ko enkrat dosežete najvišjo raven, je igre konec. Pri tem je najpomembnejše, da poskrbite za odgovorno odstranjevanje starih iger. Starih računalniških iger ne mečite preprosto v koš. Številni materiali, ki se uporabljajo za izdelavo računalniških iger, CD-jev in DVD-jev, so strupeni in jih je treba odstraniti s posebnim postopkom. Ko končate določeno igro, zakaj je ne bi podarili prijatelju ali dobrodelni organizaciji, ali pa je zamenjali za drugo? Številne trgovine ponujajo zamenjavo računalniških iger, kjer lahko dobite popuste za nakup novih iger ali prodate stare.

Knjiga

Knjigo LAHKO presodiš po platnicah!

Količina papirja, ki jo porabimo, je resnično vrtoglava. Čeprav se za izdelavo knjig uporabita samo dva odstotka porabe papirja, to še ne pomeni, da knjige nimajo nobenega učinka na okolje. Kaj pa vsa drevesa, ki jih posekamo, da dobimo papir za izdelavo knjig? Ko torej naslednjič kupiš knjigo, jo odpri in poglej, kaj je med platnicami. Številni vodilni založniki danes uporabljajo recikliran papir ali papir, ki je pridobljen v okviru preverjenih programov certificiranja gozdov. Če je knjiga natisnjena na recikliranem papirju ali papirju iz trajnostnih virov, bo to jasno označeno.

Ko prebereš knjigo, je ne vrzi v koš – daj jo prijatelju, odnesi jo v antikvariat ali pa v skrajnem primeru poskrbi, da se reciklira.

Če pa zamenjaš papirnato knjigo za e-knjigo, ne polni bralnika e-knjig, ko je baterija že polna, in ga izklopite, ko ga ne uporabljaš.

Recikliranje

Odmetavanje izdelkov na smetišče ni trajnostno, saj poškoduje okolje in zapravi pomembne vire, ki bi jih lahko znova uporabili. Recikliranje materialov, kot sta papir in plastika, je zelo preprost način za zmanjševanje vpliva na okolje, ki ga ima naše vsakdanje življenje.

Krpe

Mogoče je čas, da začneš uporabljati krpe?

Verjetno si že slišal razpravo o tem, kaj je bolj prijazno do okolja, kadar si na javnem WC-ju umivaš roke – uporaba papirnatih brisač ali sušilnika za roke? Kaj pa uporaba papirnatih brisač doma? No, že res, da so odlične, če želiš popivnati razlite tekočine, a niso ravno ekološko najprijaznejši čistilni pripomoček. Če jih uporabljaš za čiščenje ali brisanje kuhinje, ne bi morda razmislil o tem, da bi namesto njih uporabil staro krpo? Za razliko od papirnate brisače, ki jo po uporabi moraš zavreči, lahko staro krpo opereš ter nato uporabiš znova in znova. Celó je bolje, če kupiš novo krpo, kot če bi kupovali kupe papirnatih brisač; le zagotoviti poskušaj, da je krpa organska ali iz bombaža z oznako pravične trgovine.

Koš za smeti

Zakaj ne bi imeli več košev za smeti?

Evropejci postajamo vedno premožnejši in pri tem pridelujemo vedno več odpadkov. Samo v Evropski uniji vsako leto pridelamo tri milijarde ton odpadkov, tj. okoli šest ton trdnih odpadkov na posameznika. Seveda bi bilo s stališča učinkovite rabe virov najbolje, da teh odpadkov sploh ne bi ustvarjali, vendar si moramo prizadevati, da jih takrat, ko nastanejo, ponovno uporabimo ali recikliramo po svojih najboljših močeh. Recikliranje je odličen način varčevanja z energijo in varovanja okolja: več kot recikliramo, manjša bo potreba po novih materialih. Ali si, na primer, vedel, da za recikliranje papirja porabimo 70 odstotkov manj energije kot za izdelavo papirja iz prvotnih surovin? Preveri, kaj lahko recikliraš v svojem kraju – zelo verjetno bo za to primernih približno 60–80 odstotkov vseh odpadkov. Če tvoje komunalno podjetje določenih materialov ne zbira ločeno, zakaj ne bi kupil nekaj dodatnih košev za smeti in teh materialov shranili ter ob priliki odpeljal do najbližjega odlagališča?

Plastenka

Koliko vode gre v plastenko?

Vsi smo zaskrbljeni zaradi vedno večjih količin odpadne plastike, vendar pa lahko storimo veliko, da do tega sploh ne bi prišlo. Plastenke lahko preprosto recikliramo, še boljše pa je, da jih varno uporabimo večkrat, če

le upoštevamo nekaj preprostih pravil. Vsakič, ko ponovno uporabiš steklenico, jo umij s toplo milnico in temeljito posuši, da jo zaščitiš pred bakterijami. Ko pa se steklenica preveč izrabi, jo lahko recikliraš. Večina občin ima organizirano ločeno zbiranje plastenk, sicer jih sami odpeljite do najbližjega odlagališča. V večini krajev v Evropi je voda iz pipe pitna; če že moraš kupiti vodo, kupi eno večjo plastenko namesto več manjših. Tako boš prihranil/-a denar in bolj premišljeno uporabljal/-a naravne vire.

Steklo

Ali veš, zakaj je steklo prvorazreden material?

Res je, da je staro že 5000 let, a nikakor ni zastarelo, in za to obstaja dober razlog. Lahko ga 100-odstotno recikliramo in recikliramo ga lahko v neskončnost.

Seveda lahko odneseš steklenice in kozarce do zabojnika za steklo, a kaj, ko bi jih znova uporabil/-a? Končno je ponovna uporaba izdelkov učinkovitejša poraba virov kot recikliranje, saj ne zahteva dodatne energije, vode in drugih virov, potrebnih za ustvarjanje novih izdelkov iz recikliranih materialov.

Steklenice lahko uporabljamo skoraj neomejeno dolgo, saj ne izgubijo svojih lastnosti in so preproste za čiščenje. Vanje lahko shranjuješ pijače ali jih uporabljaš kot držala za sveče ali pisala. Če pa si res ustvarjal/-na, shrani veliko steklenic in iz njih izdelaj nekaj za svoj dom – mogoče obešalnik, luč ali celo lestenec?

In če ne najdeš načina, kako ponovno uporabiti steklenice, zakaj jih ne bi dal/-a nekomu, ki jih zna? Veliko trgovin ima sistem za odlaganje steklenic, kjer dobiš nekaj denarja za vsako steklenico, ki jo vrneš. Steklenice nato vrnejo proizvajalcu, ki jih lahko znova uporabi, plačaš pa samo za pijačo, ne za embalažo.

Plastične posode za hrano s seboj in dostavljeno hrano

Lahko plastično posodo za dostavljeno hrano uporabljaš še naprej?

Dostavljena hrana je za mnoge od nas skrita pregreha, lahko pa tudi nudi načine za izboljševanje učinkovitosti porabe naravnih virov. Če kupiš nove plastične posode za shranjevanje hrane, s tem porabiš nove vire, če pa uporabiš posodo, v kateri je bila dostavljena hrana, hitro ugotoviš, da je ta najprimernejša za shranjevanje ostankov hrane, kot so omake in solate, v zamrzovalniku ali hladilniku. Da bi te posode zdržale čim dlje, segrej hrano v ločeni posodi. Tako ne bo samo posoda zdržala dlje, temveč bo ta način tudi varnejši, saj lahko kemikalije iz plastike pri segrevanju pronicajo v hrano.

Plastične vrečke

Ali lahko nakupujete brez vrečk za enkratno uporabo?

Plastične vrečke so postale sinonim za zapravljenost današnje družbe. Vsak dan porabimo več milijonov teh vrečk, pogosto le za nekaj minut, nato pa jih odvržemo v koš. Povprečen državljan EU vsako leto uporabi skoraj 250 plastičnih vrečk, in to večinoma samo enkrat. Nekatere med njimi so tako tanke, da jih nikoli ne reciklirajo, zato končajo v morju ali na deponiji, kjer njihov razkroj lahko traja več sto let. Najbolje je, če v trgovino prineseš svojo vrečko; bombažne in platnene vrečke so lahke in praktične za uporabo. Če je le možno, izberi vrečke iz organskih materialov z ekološkim znakom. Ali pa: zakaj ne bi obudili tradicije in se v trgovino odpravili z nakupovalno košaro?

Transport/turizem

Prevoz je poleg gradnje hiš in proizvodnje hrane eden glavnih povzročiteljev obremenjenosti naravnih virov. Prevoz predmetov od točke A do točke B pomeni porabo energije, za pridobitev energije pa so potrebni viri. Če smo bolj premišljeni pri tem, kako se premikamo, lahko bistveno zmanjšamo negativne učinke vsakdanjega življenja na okolje.

Nakit

So bile za tvoj nakit nelegalno ubite živali?

Ko kupuješ nakit, zelo hitro pozabiš da je mogoče ljudi in planet veliko stal. V zadnjih letih je ta panoga izvedla mnogo ukrepov, da bi omilila zaskrbljenost zaradi škodljivega vpliva na okolje, ki ga ima pridobivanje plemenitih kovin, ter izkoriščanja krajevne delovne sile in domačinov. Kljub temu ima nakit velik okoljevarstveni in družbeni vpliv. Si vedel/-a, da za pridobivanje plemenitih kovin iz zemlje uporabljajo cianid, živo srebro in žveplovo kislino, tako da so velika območja tal in vode močno onesnažena? Pridobivanje zlata pa zahteva ogromne količine vode. Z naraščajočim povpraševanjem po plemenitih kovinah narašča tudi pritisk na vire in ekosisteme. Nakit lahko tudi izkorišča ogrožene vrste, zato se izogibaj predmetov, ki vsebujejo korale, slonovino, želvovino ali brazilski palisander. Obstaja veliko načinov, kako lahko pomagaš. Zakaj ne bi kupil/-a rabljenega prstana ali recikliranega nakita? Če kupuješ predmete iz rejenih živali, kot so torbice iz krokodilje kože, se prepričaj, da imajo dovoljenje CITES, ki dokazuje, da s tem ne škodijo biološki raznolikosti.

Slike z dopusta

Koliko lahko tvoj družinski dopust vpliva na spremembo podnebja?

Vpliv tvojih počitnic je odvisen predvsem od tega, kako daleč in s katerim prevoznim sredstvom potuješ. Letalo bolj vpliva na okolje kot avtomobil ali vlak.

Seveda to ne pomeni, da ne smeš na dopust! Le razmisli o tem, ali res moraš leteti. Letalo porabi ogromno goriva in izpusti veliko CO₂. Letalstvo k emisijam toplogrednih plinov v EU neposredno prispeva približno 3 odstotke. Če upoštevamo še posredne učinke, je skupni vpliv na spremembo podnebja lahko od dvakrat do štirikrat višji.

Zato priporočamo, da letalo uporabljaš le za razdalje nad 700 kilometrov. Zakaj ne bi šel drugam z vlakom? Tudi vožnja bi manj obremenila okolje. Če že letiš, to čim bolj izkoristi. Pojdi za dlje časa in manj pogosto. Seveda je vedno lepo iti na počitnice, a splača se tudi premisliti, katere vire izrabljaš.

Seveda so tu tudi programi za kompenzacijo izpustov, ki pomagajo zmanjšati negativne vplive letenja in drugih dejavnosti na okolje. Na voljo je veliko spletnih strani, kjer lahko za kompenziranje izpustov plačaš tako, da investiraš v zelene ukrepe, kot je sajenje dreves ali nameščanje sončnih celic na javnih zgradbah.

Ko prispeš na cilj, poskusi najti prenočišče, ki spoštuje lokalno okolje, jesti lokalno hrano in se izogibati uporabi avta.

Ključni za avto

Ni lahko živeti brez avta, ampak je to res razlog, da sploh ne bi poskusil?

Nekatere stvari, ki jih lahko storimo, da bi bilo naše življenje bolj zeleno, zahtevajo kar nekaj truda. Druge so lahko najpreprostejša stvar na svetu. Recimo hoja namesto vožnje. Hoja je tako zelo preprosta in ima veliko okoljevarstvenih prednosti: manj onesnaževanja zraka in zvočnega onesnaženja, manjša poraba virov, ki so potrebni za konstrukcijo, poganjanje in vzdrževanje avtomobila, da ne omenjamo prednosti za zdravje, ki jih prinaša redna telesna aktivnost. Seveda je avto včasih nepogrešljiv, a za kratke poti, kot je pot do najbližje trgovine ali na kavo s prijateljem, le razmisli, ali res moraš uporabiti avto ali pa bi lahko ravno tako šli peš.

Kdo res uživa pri nakupovanju živil? Vrste, gneča, bitka za prosta parkirna mesta ... nič od tega ni prav prijetno. Zakaj se torej naslednjič pri blagajni ne vprašaš, če je bila ta pot res potrebna? Kaj če bi ti hrano dostavili? Spletno nakupovanje hrane je precej učinkovitejši način, kako dobiti hrano domov. Mimogrede: preveri datume na hrani, ko pride k tebi, da boš vedel/-a, kaj pojesti prej, saj je zapravljanje hrane zapravljanje virov. Če bi raje šel/šla v trgovino osebno, razmisli, ali lahko stvari kupiš v bližini, in poskusi tja priti peš ali s kolesom. In ne pozabi na nakupovalni seznam.

Energetska učinkovitost

Naša družba se preveč zanaša na neobnovljive vire energije, kot sta nafta in plin, zato moramo v svoje vsakdanje življenje čim prej vpeljati obnovljive vire, kot sta sončna in vetrna energija. Toda učinkovitost pomeni tudi, da je treba čim bolj izkoristiti energijo, ki jo že porabljamo. Cena za zapravljeno energijo na koncu plačujemo vsi, saj pri njeni proizvodnji po nepotrebnem porabljamo dragocene vire, kot sta nafta in plin. Preprosti ukrepi, kot sta ugašanje luči, ko zapustimo prostor, in dvojna zasteklitev oken, da preprečimo uhajanje toplote, veliko prispevajo k varovanju okolja in pomenijo tudi prihranek denarja.

Pranje perila

Ali vaš pralni stroj škoduje okolju?

Sodobni pralni stroji so veliko učinkovitejši kot nekoč, a še vedno lahko za učinkovitejšo rabo virov veliko naredimo sami. Če želite kar najbolje izkoristiti vodo in energijo, upoštevajte nekaj preprostih pravil. Izberite program, ki vam bo zagotovil čisto perilo – ni treba, da gre vedno za pranje pri visoki temperaturi. Programi za pranje bombaža pri temperaturi 40 °C so zasnovani za poln pralni stroj, zato ga poskusite povsem napolniti. Če se vam pogosto dogaja, da je stroj napol prazen, naslednjič morda razmislite o nakupu manjšega pralnega stroja. Pri nakupu poiščite ekološke nalepke – številni novi stroji jih imajo, zagotavljajo pa manjšo porabo vode in energije. Preverite tudi etikete na oblačilih: pogosto piše, da so primerna samo za kemično čiščenje, čeprav jih lahko v resnici operete tudi ročno. Seveda ne pozabite na pralna sredstva, ki naj bodo čim bolj okolju prijazna, zato poiščite ekološko nalepko s simbolom rože.

MP3

Koliko novih skladb bi lahko kupil z denarjem, ki ga zapraviš s polnjenjem baterij čez noč?

Veliko naših priljubljenih naprav za delovanje potrebuje električno energijo: od zobnih ščetk in brivskih aparatov do mobilnih telefonov in predvajalnikov MP3. Vse te naprave je treba polniti, a to stane, zato je smiselno, da električne naprave polnimo samo toliko, kolikor je nujno. Zakaj torej tako pogosto puščamo naprave, da se polnijo še naprej, tudi ko so baterije že polne? Mnogi zmotno domnevajo, da nenehno polnjenje pomaga zagotoviti dobro delovanje naprav. V resnici nenehno polnjenje povzroča krajšo življenjsko dobo baterij, zato takšno početje dolgoročno pomeni, da boš moral napravo ali baterijo prej zamenjati, kar je škodljivo za okolje, tebe pa precej stane. Rešitev je preprosta: ko se baterija v telefonu ali predvajalniku MP3 napolni, polnjenje prekini. Ko vtakneš polnilnik v vtičnico, premisli, koliko časa se bo naprava polnila, in poskrbi, da boš takrat v bližini, da iztakneš polnilnik. To je veliko bolje, kot če pustiš napravo polniti čez noč.

Okski okvir (spalnica)

Estetsko? Gospodarno? Ekološko? Zakaj pa ne vse troje?

Najboljši način, da zagotovite čim večjo energetske varčnosti doma, je, da preprečite uhajanje energije. Toplota uhaja skozi vse razpoložljive odprtine, zato je s finančnega in okoljevarstvenega vidika smiselno, da jo zadržite v prostoru. Toplota iz prostorov najpogosteje uhaja skozi okna. Približno 30 odstotkov toplote v prostorih se izgubi zaradi slabo izoliranih okskih okvirjev ali enojne zasteklitve oken. Tudi v prostorih, kjer ni vidnih špranj, topel zrak uhaja, ker so uporabljene napačne vrste stekla ali okskih okvirjev. Zakaj se torej ne bi odločili za dvojno ali celo trojno zasteklitev oken? Seveda bo za to potrebna začetna naložba, vendar bo vaš dom dolgoročno toplejši in za ogrevanje boste porabili manj energije, kar ni dobra novica samo za okolje, temveč tudi za vašo denarnico. Pri izbiri okskega okvirja pomislite na toplotne značilnosti materialov. Okvirji so na voljo v najrazličnejših slogih in barvah, zato se vam ne bo treba odpovedati priljubljenemu slogu!

Okenski okvir (dnevna soba)

Ste prepričani, da ne mečete denarja skozi okno?

Ne pozabite, da približno 30 odstotkov toplote uhaja skozi okna, zato so energetske varčna okna pomembna, če želimo ustaviti izgubo toplote. Začetni stroški se vam bodo kmalu povrnili z denarjem, ki ga prihranite pri računih za ogrevanje. Okna z dvojno ali trojno zasteklitvijo delujejo tako, da med dvojne ali trojne šipe ujamejo žlahtne pline, ki ustvarijo izolacijsko plast. Njihova najpomembnejša prednost je v tem, da ohranijo toploto v prostoru in predstavljajo odlično zaščito pred zunanjimi vplivi. Ta okna varujejo tudi pred hrupom, so varnejša ter povečajo vrednost in izboljšajo videz vašega doma. Če pa že menjate okna, je priporočljivo preveriti tudi izolacijo celotne stavbe (vrata, stene, streha, klet ipd.). Pri tem vam lahko pomaga strokovnjak, ki vam bo po pregledu vašega doma predlagal izboljšave, s katerimi lahko izboljšate energetske varčnosti stavbe.

Žarnica

Ali lahko z zamenjavo žarnic razsvetliš prihodnost tvojih vnukov?

Mogoče – več nas bo to naredilo, bolje bo. Zamenjava starih žarnic z novimi energetske varčnimi, ki porabijo kar petkrat manj električne energije, pomeni manjše ogljikove izpuste. Te žarnice so zdaj lahko dostopne in ugodne, najti pa jih mogoče celo v supermarketih. Na voljo so energetske varčne žarnice, ki so na videz podobne starejšim in oddajajo enako kakovostno svetlobo. Nenavadno je, da se v časih, ko vsi pozivajo k varčevanju z energijo, ljudje še vedno odločajo za uporabo žarnic, ki samo 10 odstotkov svoje energije porabijo za oddajanje svetlobe, ostalo pa se izgubi v obliki toplote. Energetske varčne žarnice z močjo 20 W in življenjsko dobo 12.000 ur vam bo v času svojega delovanja prihranila okoli 70 EUR v primerjavi z enakovredno navadno 100-vatno žarnico. EU trenutno v vseh državah članicah iz uporabe izloča navadne žarnice z žarilno nitko. Žarnice z močjo 100 W so bile prepovedane leta 2009, 75-vatne žarnice pa leta 2010. Žarnice z močjo 60 W bodo prepovedane leta 2011, ostale leta 2012. Energija, ki jo bomo do leta 2012 privarčevali s temi ukrepi, bo zadoščala za enoletno oskrbo 11 milijonov gospodinjstev. Na trgu je še vedno nekaj manj učinkovitih vrst žarnic, zato je pomembno, da prebereš opis izdelka in izbereš žarnice, ki so energetske najučinkovitejše. Čeprav uporabljaš energetske varčne žarnice, to ne pomeni, da lahko pustiš luč prižgano tudi takrat, ko je ne rabiš.

Pomivalni stroj

Ali je za manjšo porabo energije dovolj, da kupite učinkovitejši pomivalni stroj?

Kaj je z vidika učinkovite rabe virov boljše: ročno pomivanje posode ali uporaba pomivalnega stroja? Odgovor je odvisen od tega, kako uporabljate pomivalni stroj, od vrste pomivalnega stroja in od tega, kako učinkoviti ste pri pomivanju posode. S pomivalnim strojem ni načeloma nič narobe, saj porabi trikrat do štirikrat manj vode, kot je porabimo za ročno pomivanje, vendar je pomembno izbrati pravi stroj. Pri nakupu izberite pomivalni stroj z dobro oceno energetske učinkovitosti, uporabljajte varčni način, če je le mogoče, in stroj do konca napolnite. Idealen čas za uporabo pomivalnega stroja je ponoči. To ni samo ceneje, pomeni tudi porabo električne energije v času, ko manj učinkovite elektrarne ne obratujejo, zato bo vsaka porabljena enota električne energije pustila nekoliko manjšo sled ogljikovega dioksida. Če posodo pomivate ročno, uporabite ekološke detergente, vode med pomivanjem ne pustite teči in je ne pregrevajte.

Hladilnik

Je prepoln hladilnik »kul«?

Jasno je, da učinkovitejši hladilniki pomenijo večji prihranek energije. A obstajajo tudi drugi načini, kako zmanjšati negativne vplive hladilnika na okolje. Redno odmrzuj zamrzovalnik, da zagotoviš čim boljše delovanje. Vrat na hladilniku ne puščaj predolgo odprtih, saj hladnejši zrak pri tem uhaja iz hladilnika in bo za njegovo ponovno hlajenje porabljena dodatna energija. Iz istega razloga v hladilnik ni priporočljivo

dajati tople hrane – vedno počakaj, da se najprej ohladi. Ljudje pogosto zmotno menijo, da je poln hladilnik tudi učinkovit hladilnik: optimalno je, če so zapolnjene tri četrtine hladilnika. Hrano redno pregledujte – nesmiselno jo je ohranjati svežo, če jo boste nazadnje vseeno zavrgli, ker je ne moreš pojesti do izteka roka uporabnosti.

Račun za plin/električno energijo

Ali ni lažje imeti računov v računalniku kot na mizi?

Dejstvo je, da bomo morali v prihodnje uporabljati več energije iz obnovljivih virov in zelene energije. Ne smemo namreč pozabiti precejšnjih ogljikovih izpustov, ki so povezani z običajnimi viri energije, kot sta premog in nafta. Eden izmed načinov, kako lahko vsi spodbujamo rabo energije iz obnovljivih virov, je, da po njej povprašujemo. Več ljudi bo uporabljalo energijo iz zelenih virov, cenejša bo. Seveda lahko prihranite največ, če uporabljate manj energije, a iskanje novih načinov za uporabo električne energije iz obnovljivih virov ima lahko dvojne pozitivne učinke. Če na primer namestite sončne celice, vas bo to na začetku precej stalo, a dobili boste vir brezplačne energije, ki ga boste še dolgo uporabljali, in ne bo vam treba skrbeti za nihanja cen energije. Za večino ljudi pa je najhitrejši in najpreprostejši način za zmanjšanje energetske porabe povečanje energetske učinkovitosti. Prvi korak k boljši izkoriščenosti energije je pogosto namestitev pametnih števecov, s katerimi lahko spremljate porabo energije in ugotovite, kje jo izgubljate. Nekateri dobavitelji električne energije jih že ponujajo. EU si je za cilj zadala, da bodo do leta 2020 pametni števcji nameščeni v 80 odstotkih gospodinjstev.

Čezmerna poraba

V zahodnem svetu potrošništvo pogosto pozitivno povezujemo s kakovostjo življenja. A naravni viri, kot so minerali in hrana, so omejeni, zato mora vsakič, ko mi porabimo preveč, nekdo nekje porabiti premalo. Z naraščanjem svetovnega prebivalstva se naravni viri planeta dodatno obremenjujejo, mi kot potrošniki pa moramo začeti razmišljati manj o tem, kaj želimo, in bolj o tem, kaj potrebujemo.

Čevlji

Ali jih boste hoteli tudi, ko ne boste več navdušeni nad njimi?

Ko kupujete čevlje, poskusite izbrati par, ki ga boste nosili več kot samo enkrat ali dvakrat. Vredno je plačati nekoliko več za kakovostne čevlje, ki jih boste še dolgo nosili. Ko se odločite, da čevljev ne potrebujete več, jih ne odvrzite v koš. Pomislite, kako bi jih lahko reciklirali, ali pa jih odnesite v zabojnik dobrodelne organizacije.

Oblačila

Zapravljanje virov ni več moderno!

Ali si že kdaj kupil obleko, ki sti jo potreboval za razgovor za službo, ko si jo naslednjič oblekel, pa ti sploh ni bila več prav? Ali pa si kupil obleko za poroko in je potem nikoli več nisi oblekel? Za izdelavo oblačil, ki se nabirajo v omari in jih nikoli ne oblečeš, je bilo porabljenih veliko surovin. Ko bos torej naslednjič kupal nova oblačila, pomisli, kaj vse je v njih – porabljena voda in energija, morebitno onesnaženje okolja in podobno, ter se vprašaj, ali jih res potrebuješ. Nedavna raziskava, opravljena v Združenem kraljestvu, je pokazala, da bi lahko imeli 1,7 milijona ton manj emisij ogljikovega dioksida, če bi samo deset odstotkov denarja, ki ga sicer porabimo za nova oblačila, uporabili za izposojlo zelo kakovostnih oblačil, kot so večerne obleke in svečana oblačila. Pomisli tudi, koliko denarja bi lahko prihranil, če bi bolje izkoristil oblačila, ki jih že imaš, namesto da kupuješ nova.

Darila

Ali bo božiček letos zelen?

Vsi radi dajemo in prejemo darila, toda ali ste kdaj pomislili, da bi lahko pri obdarovanju upoštevali učinkovito rabo virov? To je lahko zelo preprosto – od ponovne uporabe darilnega papirja do izdelave

lastnih voščilnic iz recikliranih materialov. V zadnjih letih prodaja ekoloških daril strmo narašča. Zakaj ne bi nekemu podaril drevesa v amazonskem gozdu, darilnega bona za ekološko trgovino ali tečaja pridelovanja lastne zelenjave? To niso samo zanimive nove ideje, takšna darila so tudi koristna, saj spodbujajo zavedanje o temah, kot sta krčenje gozdov in učinkovita raba virov. Če meniš, da tvoji prijatelji in družinski člani niso tako »zeleni«, kot si ti, zakaj jih ne bi povabil na koncert ali v gledališče? Če nekemu podariš svoj prosti čas, je to lahko veliko lepše darilo kot nekaj, česar si obdarovanec sploh ne želi, in bo obležalo v predalu.

Krožnik z ostanki hrane

Ali imaš lačne oči?

Odpadna hrana je resna težava. Ko hrano zavržemo, ne ustvarjamo samo odpadkov, ki jih bo treba odstraniti, ampak zapravljamo tudi energijo in vse surovine, ki so bile porabljene za njeno pridelavo, prevoz, predelavo, hrambo in dostavo do vašega doma. Eden načinov, kako zmanjšati količine odpadne hrane, je, da skuhamo samo to, kar bomo res pojedli. Če imamo po obroku še vedno nekaj hrane v ponvi ali na krožniku, lahko ostanke shranimo in pojedemo naslednji dan. Ko ste v restavraciji, lahko prosite kuharja, da izpusti določeno sestavino, če veste, da je ne boste pojedli, ali pa prosite natakarja, naj vam ostanke hrane spravi v vrečko, ki jo boste vzeli s sabo. Če vam vseeno ostane nekaj hrane, ki je ni mogoče znova uporabiti, jo odvrzite v ustrezen zabojnik. Če v vašem kraju ni ločenega zbiranja odpadkov, zakaj si ne bi omislili komposta s črvi ali vrtnega kompostnika? V trgovinah so na voljo celo kompostniki, ki jih lahko hranite v kuhinjski omari, saj ne oddajajo neprijetnih vonjav. Tudi če ločeno zbiranje odpadne hrane ni urejeno, je priporočljivo, da sami poskrbite za kompost, saj boste tako prihranili stroške prevoza in vam ne bo treba kupovati zemlje za rastline. Učinkovito rabo virov je najlažje doseči tako, da preprečimo nastajanje odpadkov.